

Budsjettnemnda for jordbruket
17.04.2007

Utredning nr. 2

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2007
Beregninger basert på driftsgranskingene

INNHOLD	Side
1 INNLEDNING	5
2 ÅRETS REFERANSEBRUKSBEREGNINGER	6
3 PRINSIPPER FOR REFERANSEBRUKSBEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE	8
3.1 Bygd på driftsgranskingene	8
3.2 Tilskuddsberegning	8
3.3 Registrert arbeid og kapital	8
3.4 Gjeldsandeler	8
3.5 Leid arbeid / arbeidsgiveravgift	9
4 FRA DRIFTSGRANSKINGSBRUK TIL REFERANSEBRUK	10
4.1 Generelt	10
4.2 Arbeidsforbruk	10
4.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og potet	10
4.4 Avlingsnivået for øvrige vekster	11
4.5 Verdiendring på buskap og varelager	11
5 PRODUKTIVITETSENDRINGER	12
5.1 Beregningsmetode og forutsetninger	12
5.2 Skift i produktivitetutviklingen	14
5.3 Resultat av produktivetsberegningene	14
6 PRISER PÅ ENKELTE POSTER PÅ REFERANSEBRUKENE	16
6.1 Korn	16
6.2 Poteter	16
6.3 Melkeprisen	16
6.4 Kjøtt	16
6.5 Ull	17

6.6	Annet	17
7	TILSKUDD	18
7.1	Pristilskudd	18
7.1.1	Grunntilskudd	18
7.1.2	Distriktstilskudd melk	18
7.1.3	Distriktstilskudd kjøtt og egg	19
7.2	Driftstilskudd per foretak	19
7.3	Produksjonstilskudd per dyr	20
7.4	Refusjon av avløserutgifter ved ferie og fritid	21
7.5	Refusjon av avløserutgifter ved sykdom m.v.	22
7.6	Areal - og kulturlandskapstilskudd	23
7.7	Tilskudd til dyr på beite	26
7.8	Bunnfradrag	27
8	FRAMREGNINGSGRUNNLAG	28
8.1	Oversikt	28
8.2	Årgangsindekser	30
8.3	Leid arbeid	31
8.4	Tilskudd	31
9	BEREGNINGSGRUNDLAG	32
9.1	Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	32
9.2	Økologisk melkeproduksjon	46
9.3	Samdrifter i melkeproduksjon	48
9.4	Sammenligning av resultatene i referansebrukssystemet med resultatene fra normaliserte regnskaper	51

1 INNLEDNING

Referansebruksberegningene som legges fram i denne utredningen, er beregninger på bruksnivå for ulike produksjoner, bruksstørrelser og områder. Hensikten med beregningene er som tidligere bl.a. å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksoppkjørene. Referansebruksberegningene er en del av grunnlagsmaterialet til jordbruksforhandlingene.

Fra og med 2001 bygger beregningene på driftsgranskingene med registrerte tall. Materialet er først gruppert etter produksjoner. Deretter er det oppdelt etter distrikt og struktur. Referansebrukene er ikke direkte sammenlignbare med referansebruksberegninger gjort tidligere enn 2001.

Om bakgrunnen for omleggingen fra 2001 siterer vi fra St.meld.nr. 19 (1999-2000) «Om norsk landbruk og matproduksjon» der det står følgende:

«Referansebrukssystemet erstattet etter St.prp. nr. 8 (1992-93) det tidligere modellbrukssystemet. Referansebrukene gir grunnlag for å vurdere effektene av virkemiddelbruken innenfor jordbruket for ulike bruksgrupper, distrikter og produksjoner. Til tross for de forenklingene dette medførte, benyttes det i dag betydelige ressurser på å omarbeide deler av og supplere driftsgranskingsmaterialet. Det er også betydelig usikkerhet knyttet til normeringen av arbeid og kapital som skjer ved utarbeidelsen av referansebrukene i dag. For å forenkle systemet ytterligere og i større grad å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner, foreslås det at man nytter grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte uten normering av arbeid og kapital. En viktig forbedring med en slik omlegging vil være at man sikrer et større datatilfang bak tallmaterialet.»

Det er etter dette nyttet grupper av bruk i driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid eller kapital.

2 Årets referansebruksberegninger

Beregningene omfatter 27 referansebruk presentert i de to tabellene 1 og 2 nedenfor. I år er det tatt inn to nye referansebruk, referansebruk 10 «Fjørfekjøtt og planteprodukter» og referansebruk 11 «Økologisk melk og storfeslakt». Kapitlet med en kort beskrivelse av gruppen av Debio-godkjente bruk med økologisk melkeproduksjon, er likevel beholdt. I tillegg er det i år tatt inn et kapittel med noen resultater fra en analyse av driftsøkonomien i samdrifter i norsk melkeproduksjon. Dette kapitlet bygger i sin helhet på NILF-notat 2007-3 «Samdrifter i melkeproduksjon 2005».

Budsjettnemnda har valgt en gruppering i referansebruk med hovedinndeling etter produksjoner (tabell 1) og en videre inndeling etter geografi, struktur og driftsmåte av de tre driftsformene som har flest deltakerbruk i driftsgranskingene (tabell 2).

Referansebruksinndelingen og rekkefølgen på referansebrukene er endret i forhold til fjorårets beregninger. De to nye referansebrukene i årets beregninger er plassert som nr. 10 og nr. 11 med forskyvning av fjorårets referansebruk nr. 10-25 til nr. 12-27 i årets beregninger.

Tabell 1. Oversikt over referansebrukene. Produksjoner

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Område	Antall bruk i 2005
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	414
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	89
3	Sau. 127 vinterfôra sauer	Landet	86
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgeiter	Landet	22
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	41
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	13
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	17
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	29
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterfôra sauer	Landet	19
10	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 66077 fjørfe-slakt	Landet	13

Tabell 2. Oversikt over referansebrukene. Region, struktur og driftsmåte

Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Område	Antall bruk i 2005
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	16
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	171
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	243
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	40
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	30
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets andre bygder	76
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rogaland, Jæren	22
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder og Rog. andre bygder	43
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	79
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	93
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	71
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	56
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	21
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssvin	Trøndelag	25
25	Sau. 101 vinterføra sauer	Vestlandet	18
26	Sau. 142 vinterføra sauer	Nord-Norge	16
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	25

Årets beregninger er basert på regnskapsmateriale fra 2005. Basisåret i beregningene er 2005, og disse tallene er som regel regnet fram til 2006 etter registrert prisutvikling i totalkalkylen for tilsvarende poster. Framregningen til 2007 er tilsvarende basert på budsjetterte priser i totalkalkylen. Alle mengder er holdt konstante i framregningsperioden og uttrykker dermed utviklingen for produsenter med uendret produksjonsomfang i framregningsperioden. Framregning er også gjort for å ha et oppdatert grunnlag for å beregne utslag når produktivitetssendringer er inkludert.

For å få flere viktige produksjoner representert, har en akseptert at enkelte referansebruk tas med selv om de bygger på relativt få driftsgranskingsbruk.

Ved inndelingen er det lagt mest vekt på produksjoner (tabell 1). Det kan være vanskelig å skille mellom effekter som skyldes geografi, effekter som skyldes struktur og effekter som skyldes driftsmåte (økologisk melk) når driftsgranskingsbrukene deles videre inn etter geografi, i størrelsesgrupper og etter driftsmåte. Samtidig er det slik at utslagene av tiltak på ulike driftsstørrelser er den effekten som forhandlingspartene selv enklest kan regne på ved hjelp av kalkyler. Ut fra dette er geografi prioritert framfor struktur ved den videre inndelingen av produksjoner (tabell 2).

Ut over de produksjonene som er nevnt i tabellene ovenfor, kan referansebrukene ha tilleggsproduksjoner med et relativt mindre omfang. Et slikt eksempel er referansebruk 6 (kombinasjonen egg og korn), som i tillegg har 8 dekar poteter. Slike tilleggsproduksjoner kan iblant være en del av forklaringen på utslaget som framkommer på resultatmålet.

Et vedlegg med detaljerte beregninger for de enkelte referansebruk er ikke lagt ved i denne utredningen, men er å finne på internettadressen:

<http://www.nilf.no/PolitikkOkonomi/Bm/Referansebruk.shtml>

3 PRINSIPPER FOR REFERANSEBRUKSBEREGNINGER BASERT PÅ DRIFTSGRANSKINGENE

3.1 Bygd på driftsgranskingene

Budsjettnemnda har lagt vekt på å benytte driftsgranskingsresultatene direkte så langt som mulig, men har likevel funnet det hensiktsmessig å jevne ut tilfeldige avlingsvariasjoner (normalisere) for kornavlinger og potetavlinger når arealet har et visst omfang (se avsnitt 4.3).

3.2 Tilskuddsberegning

Når vi regner gjennomsnittlige tilskudd for grupper av bruk i driftsgranskingene, vil ingen av typebrukene som inngår, faktisk ha hatt disse gjennomsnittstilskuddene. Det at en har ulike satser avhengig av produksjonsomfang, bidrar også til å vanskeliggjøre sammenhengene.

For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner, og regnet fram med *satsendringene* som gjelder for den valgte geografiske soneplasseringen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolutte endringen.

Framregningen av tilskuddene må reflektere de regnskapsresultatene en vil forvente å få i de to framregningsårene.

3.3 Registrert arbeid og kapital

Driftsgranskingene viser registrerte størrelser for arbeid og kapital. Kapitalgodtgjøringen i driftsgranskingene er annerledes enn i totalkalkylen.

I driftsgranskingene er kapitalen verdsatt og avskrivningene kalkulert ut fra prinsippet om historisk kostnad. Dette samsvarer med hovedprinsippet i norsk regnskapslovgivning og praksis, og brukes også i skatteregnskap og finansregnskap. Kostnaden på anskaffelsestidspunktet aktiveres i driftsregnskapet med registrerte nominelle kroner og utgjør avskrivningsgrunnlaget. Det betyr at balansen ikke justeres for endringene som ellers skjer i pengeverdiene over tid. Spesielt i perioder med høy inflasjon, og spesielt for eiendeler med lang levetid, vil en med historisk kost få relativt lave verdifastsettelse i balansen. I driftsgranskingene brukes det lineær avskrivning over den enkelte eiendels forventede levetid.

Totalkalkylen for jordbruket er basert på en prisnivåjustert modell for verdsetting av kapital. Kapitalslitet (avskrivningene) blir da beregnet etter saldoprinsippet og med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen. Det er aktuelt å ta i bruk prisnivåjustering også for driftsgranskingene som ledd i en tilpasning til praksis i andre europeiske land. Formelt er det verdsetting etter gjenanskaffelsesverdi som er prinsippet for driftsstatistikkene i EU-landene.

Avskrivningene i referansebruksberegningene må forventes å bli lavere enn om en la samme prinsipp som i totalkalkylen til grunn.

3.4 Gjeldsandeler

Jordbrukets andel av gjeldsrenter og kår er beregnet ut fra brukets totale kostnader til gjeldsrenter og kår, etter samme forhold som jordbrukets andel av brukets totale eiendeler. I totale eiendeler inngår eiendeler knyttet til andre næringer enn jordbruk og private eiendeler. En har da regnet eiendeler som gjennomsnittet av inngående balanse og utgående balanse i

regnskapsåret. Det er driftsgranskingenes registrerte tall basert på historisk kost som er lagt til grunn både for eiendeler i jordbruket og for eiendeler totalt.

3.5 Leid arbeid / arbeidsgiveravgift

I referansebruksberegningene er sosiale avgifter (arbeidsgiveravgift) en del av posten «leid arbeid». Denne posten er spesifisert under kostnader, men legges til igjen før utregning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk». Ved vurdering av vederlaget er altså leid arbeid og arbeidsgiveravgift behandlet etter samme prinsipp som i totalkalkylen, slik at det ikke skilles mellom leid arbeid og familiens arbeid ved beregning av inntektsnivået.

4 FRA DRIFTSGRANSKINGSBRUK TIL REFERANSEBRUK

4.1 Generelt

Alle referansebrukene framkommer i utgangspunktet som uveide gjennomsnitt av de driftsgranskingsbrukene som er tatt med i det aktuelle referansebruket. Referansebruksberegningene begrenser seg til jordbruksdelen av driftsgranskningene, det vil si at andre næringer og privatøkonomi ikke er behandlet.

Driftsgranskningene har, med unntak for arbeidstimer, ikke mengdeopplysninger på kostnadssiden. Oppsplittingen er på noen områder også mindre spesifisert enn på 1990-tallet, bl.a. ved at kraftfôr er samlet på en post.

4.2 Arbeidsforbruk

Antall årsverk på hvert referansebruk er beregnet ut fra uveide gjennomsnittlige registrerte arbeidsforbruk på de driftsgranskingsbrukene som inngår. Det regnes 1845 timer i et årsverk.

4.3 Normalisering av avlingsnivået for korn og potet

Avlingsnivået for korn og poteter slår mer direkte ut på inntekten enn det avlingsnivået for fôrvekstene vanligvis gjør. Korn og poteter vil også normalt være utsatt for større avlingsvariasjon fra år til år enn grovfôrvekstene. Kornavlingene på referansebrukene er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene. Også potetavlingen på referansebrukene 6, 7 og 10 er normalisert ved å regne et rent aritmetisk gjennomsnitt over de 10 siste årene.

Tabell 3. Beregnet normalårsavling for poteter på referansebrukene 6, 7 og 10 i 2005. Kg/daa

Ref. bruk	Område	2005
6	Landet	1 618
7	Landet	2 400
10	Landet	2 032

I tabellen under er de beregnede normalårsavlingene for korn for 2005 stilt opp. Avlingene er ikke normalisert når arealet for det enkelte kornslag er mindre enn 5 dekar, og avlingene er bare normalisert for kornslagene bygg, havre og hvete. Enkelte referansebruk som har litt mer enn 5 dekar ett eller få år i 10-årsperioden 1996-2005, er ikke normalisert.

Kornavlingene på referansebruk 11 «Økologisk melk og storfeslakt» er ikke normalisert fordi solgt bygg bare tilsvarer en avling på ca. 82 kg per dekar (25,1 dekar) mens det ikke er solgt havre (9,5 dekar) i regnskapsåret 2005. Årsaken kan være at avling fra disse arealene er brukt til eget fôr. Samtidig var avlingsnivået høyere for noen år siden. Det kan bli feil å normalisere opp solgt avling samtidig som referansebruket kan ha brukt en vesentlig del av avlingen for å redusere kostnadene til innkjøpt fôr.

Tabell 4. Beregnet normalårsavling per daa for korn i 2005 på de enkelte referansebruk. Kg korn med 15 prosent vann

Ref.	Bygg	Havre	Hvete
Bruk	2005	2005	2005
1	339		
2	407	431	473
5	398	435	495
6	373	417	475
7	474	397	493
8	341		
10	376	360	503
13	350		
14	375		
15	369		434
20	348		
22	400	419	453
23	446	463	493
24	364	349	506

4.4 Avlingsnivået for øvrige vekster

For øvrige vekster benyttes de registrerte avlingstallene i driftsgranskingene direkte.

Oljevekster og frukt er vekster med stor avlingsvariasjon mellom år. Det er ikke registrert avling eller pris i driftsgranskingene, og det er dermed ikke noe grunnlag for å normalisere disse avlingene på referansebrukene.

Spesielt for referansebruk 9 der frukt utgjør en vesentlig del av produksjonsinntekten, betyr regnskapsårets avlingsnivå mye.

Det var fruktavlinger under middels i 2005. Målt ut fra driftsgranskingsbruk med fruktproduksjon på Vestlandet var epleavlingene 14 prosent lavere enn i et gjennomsnittså, pæreavlingene 59 prosent lavere enn i et gjennomsnittså, avlingene av plommer 13 prosent lavere, mens avlingene av moreller var 18 prosent høyere enn i et gjennomsnittså.

Framregningen av frukt skjer på grunnlag av verdiposten for sum frukt i normaliserte regnskaper.

4.5 Verdiendring på buskap og varelager

Mengdeendringer på buskap og varelager føres i prinsippet som inntekt, men på grunn av at en holder alle mengder på referansebrukene konstant i framregningsperioden, får en ikke inn mengdeendringer i status. Eventuelle mengdeendringer i basisåret tas derfor ut som salg også i framregningsperioden med samme kvantum som i basisåret.

Det regnes ikke rente på varelager.

5 PRODUKTIVITETSENDRINGER

5.1 Beregningsmetode og forutsetninger

Siden volumet av alle faktorer låses fast i framregningsperioden, det vil si 2006 og 2007, er det gjort separate beregninger over endringer i produktivitet disse årene.

Det er beregnet trender på den historiske volumutviklingen og regnet med at den historiske utviklingen vil videreføres. En har tatt med effekten av endringer i driftsomsfang/-bruksstørrelse som skjer over tid ved å regne trender på volumutvikling i inntekter, kostnader (utenom arbeidskraft og avskrivninger) og arbeidsforbruk. I inntekter inngår volumet av tilskudd. Volumtrenden for direkte tilskudd vil blant annet reflektere at brukene endrer størrelse over tid.

For å komme over fra verditall i Driftsgranskingene til volumtall, er verditallene i Driftsgranskingene deflatert med prisindekser beregnet på Totalkalkylen. Det synes å være godt samsvar mellom de mengdeavhengige tilskudd som er med i Driftsgranskingenes verditall og i prisindeksene.

Det er regnet lineære trender over 8 år med vanlig minste kvadraters metode. For å unngå effekter av utskifting av bruk, har en bare tatt med i beregningen de brukene som er med i alle de 8 årene, og som har hatt samme driftsform alle årene. Trenden reflekterer da den utvikling som faktisk har funnet sted på enkeltbruk med den aktuelle produksjonen, og en unngår å få inn effekter som følger av avgang eller rekruttering av bruk til driftsgranskingene. Stigningstallet fra trendberegningen for inntekter og kostnader hver for seg vil direkte vise den trendmessige årlige volumendringen regnet i et bestemt års priser. Ved denne metoden skilles ikke avlingsøkning fra økning som følge av økt areal, og økt ytelse skilles ikke fra økning som følge av flere dyr.

For å unngå at ekstreme avlingsår skal gi store endringer i beregningsresultatene fra ett år til det neste ved beregningen av planteproduksjonsinntektene for driftsformene korn og korn/svin, legges stigningskoeffisienten for avling hentet fra beregningen av normalårsavling, til grunn. Beregningen av normalårsavlingen er gjort på 12 års glidende gjennomsnitt av avling i kg per dekar for landet. Stigningskoeffisienten for normalårsavlingsberegningene bygger på avlingstall for de 14 årene 1992 – 2005. Værforholdene i enkeltår sier lite om den langsiktige produktivitetutviklingen i kornproduksjonen. Med en lengre serie begrenses utslaget av spesielt gode eller dårlige avlingsår.

Beregningsmetoden frikobler trenden brukt på planteproduksjonsinntektene fra trenden for de andre elementene som frambringer vederlag til arbeid og egenkapital og som er regnet på grunnlag av observasjoner på 46 driftsgranskingsbruk fra årene 1998 – 2005.

For arbeidsforbruket beregnes det trend på arbeidsforbruket regnet i timer. Det økonomiske utslaget av arbeidsforbrukstrenden beregnes i forhold til nivået på vederlag til arbeid og egenkapital på det enkelte referansebruk.

Sum variable og faste kostnader er tidligere blitt omregnet til volumtall med prisindeksen for sum ikke-varige produksjonsmidler for alle referansebruk. I svinehold utgjør kraftfôr omtrent halvparten av kostnadene og prisindeksen for kraftfôr avviker betydelig fra prisindeksen som er benyttet. I årets beregninger er det for svin i stedet benyttet en sammenveid indeks der prisindeksen for kraftfôr vektet halvparten og prisindeksen for andre kostnader vektet halvparten. Endringen gir et tydelig utslag i kostnadstrenden og medfører at inntekter – kostnader + tilskudd i kroner per bruk endres fra en negativ verdi til en positiv.

I tabell 5 er det vist hvilket detaljeringsnivå (aggregeringsnivå) og hvilken prisindeks som er bruk ved omregning til volumtall i forbindelse med trendberegningene.

Tabell 5. Oversikt over detaljeringsnivå og hvilken prisindeks som er brukt ved omregning til volumtall i forbindelse med trendberegningene

	Prisindeks for omregning til volumtall
Sum inntekter planteproduksjon – på referansebruk med driftsform korn og korn/svin	Stigningskoeffisient fra NILFs normalårsavlingsberegninger
Sum inntekter planteproduksjon – på øvrige referansebruk	Korn
Sum inntekter husdyrproduksjon – på referansebruk med melk og storfeslakt	Sammenveid indeks for ku- og storfeslakt inklusive grunntilskudd
Sum inntekter husdyrproduksjon – på referansebruk med korn	Sum husdyrprodukt
Sum inntekter husdyrproduksjon – på referansebruk med sau	Sammenveid indeks for sauekjøtt inklusive grunntilskudd og ull
Sum inntekter husdyrproduksjon – på referansebruk med korn/svin	Sum gris
Tilskudd	Sum direkte tilskudd
Sum variable og faste kostnader – på referansebruk med driftsform korn/svin	Sammenveid indeks kraftfôr (50 %) og andre kostnader (50 %)
Sum variable og faste kostnader – på øvrige referansebruk	Sum ikke-varige produksjonsmiddel

For raskere å fange opp endringer og få med flere jordbruksbedrifter i beregningsutvalget, har Budsjettnemnda (med unntaket for korn) begrenset periodelengden til 8 år. I tabellen nedenfor er vist antallet bruk som utgjør grunnlaget for beregningene for de fire driftsformene en har gjort beregningene for.

Tabell 6. Antall bruk med i beregningene hele perioden

Driftsform	Referansebruk	1998–2005
Melk og storfeslakt	1	180
Korn	2	46
Sau	3	31
Korn/svin	5	12

Beregningen av produktivitetsendringer er i utgangspunktet gjort for referansebruk 1 (melk), 2 (korn), 3 (sau) og 5 (korn/gris). Beregningsresultatene for disse referansebrukene er så brukt forholdsvis, etter vederlag per årsverk, for de andre referansebrukene med tilsvarende produksjon. Referansebrukene 4 og 11 – 21 regnes forholdsvis ut fra produktivitetsberegningene for melk (nr. 1). Referansebrukene 7, 22 og 23 regnes ut fra produktivitetsberegningene for korn (nr. 2). Referansebrukene 8, 9, 25 – 27 regnes ut fra produktivitetsberegningene for sau (nr. 3). Referansebrukene 6, 10 og 24 regnes ut fra produktivitetsberegningene for korn/gris (nr. 5).

5.2 Skift i produktivitetutviklingen

Det kan være et problem at den beskrevne metoden forholdsvis sent fanger opp endringer i produktivitetutviklingen. Å regne lineær trend for en registrert volumutvikling på brukene i perioden 1998 – 2005 kan gi et dårlig bilde av produktivitetutviklingen i perioden 2005 – 2007, dersom en får et skifte i produksjonsteknikk eller produksjonstilpasning som gir et brudd i en trend en har hatt noen år.

Det er ikke spesielle skift en har tatt hensyn til i årets beregninger.

5.3 Resultat av produktivetsberegningene

I tabellen nedenfor er resultater for produktivetsberegningene for referansebruk 1, 2, 3 og 5 vist. Utslaget per årsverk per år er vist i kolonnen lengst til høyre.

Tabell 7. Produktivetsendringer, i 2005-priser og 1845 timer/årsverk

	Trend (årlig endring, 2005-priser) ¹						Per årsverk	
	Plante- prod. kr/bruk	Husdyr- prod. kr/bruk	Direkte tilskudd kr/bruk	Kostnader eks. kapital kr/bruk	Arbeids- forbruk timer/bruk	Innt-kostn (eks avskr.)+tilsk. Kr/bruk	Med eff. av endret arb.forbruk	
Melk og storfeslakt	1	613	10 867	6 164	12 599	- 16	5 045	3 700
Korn	2	3 579	144	5 026	7 723	- 22	1 026	5 500
Sau	3	465	5 488	7 138	7 650	- 6	5 441	4 900
Korn/svin	5	4 752	35 216	9 474	48 357	- 28	1 085	3 000

1) Prinsipielt burde avskrivninger også vært tatt med i beregningen, men de er det ikke på grunn av manglende spesifikasjoner i datagrunnlaget

For melkeproduksjonsbrukene gir beregningene en produktivetsframgang på 3 700 kroner per årsverk. Det er om lag 100 kroner mindre enn ved tilsvarende beregning i fjor. For bruk med driftsform sau er det en økning på 4 900 kroner ved årets beregninger mot en økning på 1 700 kroner per årsverk ved fjorårets beregninger. For melkeproduksjonsbrukene er trendene lite endret siden beregningene i fjor, mens det for sauebrukene er en stor økning for direkte tilskudd.

For korn er den årlige avlingsøkning i alt regnet til 4,8 kg per dekar. Tilsvarende tall ved beregningene i fjor var 4,9 kg/daa. Gjennomsnittlig kornareal er 292 dekar mot 291 dekar i fjor. Den årlige produktivetsveksten per årsverk er større for kornproduksjon enn for de tre andre driftsformene. Avlingsøkningen forklarer en del av dette og i tillegg betyr det noe at arealet på jordbruksbedriftene øker med drøyt ett dekar per år. Når man summerer alle inntekter og kostnader blir det en årlig økning på 1 026 kroner per bruk som vist i tabellen over. Når en tar hensyn til nedgangen i arbeidsforbruk blir produktivetsøkningen 5 500 kroner per årsverk.

For driftsformen korn/svin gir beregningene en produktivetsøkning på 3 000 kr per årsverk. Tilsvarende tall i fjor var 1 100 kr. Gjennomsnittlig kornareal er 284 dekar. En årlig avlingsøkning på 4,8 kg/daa som for ensidig kornproduksjon, gir 1 363 kg/bruk. I tillegg kommer at arealet på brukene øker. Arealtrenden er 3,40 daa per år. Når man summerer alle inntekter og kostnader blir det en årlig økning på 1 085 kr per bruk. Dette utgjør 3 000 kr når en regner per årsverk og tar hensyn til reduksjonen i arbeidsforbruket.

I de to tabellene nedenfor er vist utslag av de beregnede produktivitetsendringene på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Tallene er regnet om i priser for henholdsvis 2006 og 2007.

Tabell 8. Utslag av produktivitetsendringer på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kr/årsverk

			2006	2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	3 600	7 200
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	5 500	11 500
3	Sau. 127 vinterfôra sauer	Landet	5 300	11 200
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgeiter	Landet	3 600	7 400
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	2 100	6 400
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	1 700	4 900
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	6 800	14 100
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	5 700	12 000
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterfôra sauer	Landet	6 800	14 200
10	Fjorfekjøtt og planteprodukter. 66077 fjorfeslakt	Landet	1 800	5 300

Tabell 9. Utslag av produktivitetsendringer på vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk. Kr/årsverk

			2006	2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	3 900	8 000
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	2 900	6 000
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	3 900	8 000
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	4 500	9 100
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	3 700	7 500
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets andre bygder	3 300	6 600
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rogaland, Jæren	4 000	8 100
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder og Rog. a. bygder	3 500	7 200
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	3 300	6 800
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	3 800	7 700
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	3 600	7 300
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	3 400	7 100
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	8 400	17 600
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssvin	Trøndelag	2 000	6 000
25	Sau. 101 vinterfôra sauer	Vestlandet	3 900	8 200
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Nord-Norge	7 600	16 000
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	6 600	13 900

6 PRISER PÅ ENKELTE POSTER PÅ REFERANSEBRUKENE

6.1 Korn

Registrert oppnådd pris på det enkelte referansebruk ligger til grunn.

Prisene for korn og oljefrø til modning regnes fram med de absolutte prisendringene i normaliserte regnskaper. I enkelte år blir det gjennomført pristrekk for korn på grunn av overproduksjon. Å framregne på grunnlag av totalalkylen vil kunne gi feil inntektsutvikling på referansebrukene når kornavlingene samtidig skal normaliseres.

Korn- og oljefrøprisene i det normaliserte regnskapsåret 2005 er lik den beregnede budsjettprisen for 2006 før avtale. Denne er igjen lik avtalt basispris for kornåret 2005/2006. Eventuelle pristrekk for overproduksjon blir holdt utenfor. På samme måte blir korn- og oljefrøprisene i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2006 lik budsjettprisen for 2007 før avtale. For det normaliserte budsjettåret 2007 blir det i forhandlingsmaterialet brukt like korn- og oljefrøpriser som i det normaliserte foreløpige regnskapsåret 2006. I referansebrukspublikasjonen som utgis etter jordbruksoppgjøret, blir eventuelle prisendringer som er bestemt i jordbruksoppgjøret 2007, lagt inn i det normaliserte budsjettåret 2007.

6.2 Poteter

Det er brukt registrert pris for poteter i regnskapsåret på alle referansebrukene. Potetprisen er regnet fram med den absolutte prisendringen for «Sum poteter» i normaliserte regnskaper.

Det er grunn til å tro at de oppnådde prisene det enkelte år i en viss grad vil variere med totalavlingen for landet. Totalavlingen er videre et produkt av både areal og avlingsnivå. Potetprisene her i landet kan også delvis være avhengig av potethøsten i andre land i det enkelte år. Det er derfor ikke opplagt at en potetpris regnet fram på grunnlag av oppnådde priser tidligere år, vil gi en riktig normalpris for regnskapsåret. En vurdering i 2001 av ulike sammenhenger der priser, avlingsnivå og totalavlinger for poteter fra driftsgranskingene, totalalkylens ordinære og normaliserte regnskaper ble satt opp, viste ingen entydige sammenhenger mellom priser og avlingstall eller totalproduksjon. Prisnivået i driftsgranskingene viste relativt godt samsvar med prisnivået for posten «Sum poteter» i totalalkylens ordinære og normaliserte regnskaper.

6.3 Melkeprisen

Melkeprisen i 2005 framkommer som gjennomsnittlige registrerte priser på de driftsgranskingsbrukene som inngår i referansebruket. Prisene er uten pristilskudd, dvs at grunntilskudd og distriktstilskudd er skilt ut. Driftstilskuddet er naturligvis også holdt utenfor prisberegningen. Framregningen fra 2005 blir gjort på grunnlag av totalalkylen.

6.4 Kjøtt

For kjøtt regner en med de samme endringer i prisene i absolutte tall som beregnet i totalalkylen. Prisene i driftsgranskingene er eksklusive grunntilskudd og distriktstilskudd.

Livdyrprisene regnes fram med samme prosentvise endring som i kjøttprisen for vedkommende dyreslag (voksne dyr).

6.5 Ull

En regner med samme endringer i ullprisen på referansebrukene som i totalkalkylen.

6.6 Annet

En bruker et anslag for konsumprisindeksen. På samme måte som i totalkalkylen anslår en at prisene vil øke med 2,3 prosent fra 2005 til 2006 og med 0,5 prosent fra 2006 til 2007. I relative tall blir dette:

$$2005 = 100,0 \quad 2006 = 102,3 \quad 2007 = 102,8$$

7 TILSKUDD

Alle utbetalte produksjonstilskudd, pristilskudd og refusjonsbeløp inngår med faktisk registrerte regnskapstall på referansebrukene i basisåret. Utviklingen i vedtatte eller eventuelt utbetalte tilskudds- og refusjonssatser blir brukt for å regne fram de tilsvarende ordningene på referansebrukene til framregningsårene. Nedenfor er det tatt med en kort kommentar og satser for de viktigste av ordningene som inngår i referansebruksberegningene.

7.1 Pristilskudd

7.1.1 Grunntilskudd

I beregningene har en lagt til grunn den faktiske utbetalingen av grunntilskuddene, etter samme prinsipp som i totalkalkylen, når det gjelder kjøtt (vedtatte satsendringer til budsjettåret). For geitemelk utbetales vedtatt sats.

Tabell 10. Satser for grunntilskudd melk og kjøtt. Øre per liter og øre per kg

	2004	2005	2006	2007
Kumelk	0,00	0,00	0,00	0,00
Geitemelk	184,40	210,00	235,00	247,00
Storfekjøtt	0,00	0,00	0,00	0,00
Sauekjøtt	373,00	372,00	372,00	372,00
Geitekjøtt	515,00	515,00	515,00	515,00

7.1.2 Distriktstilskudd melk

Distriktstilskudd for melk varierer med referansebrukenes geografiske plassering. Satsene er som vist i tabellen nedenfor.

Tabell 11. Satser for distriktstilskudd. Øre per liter

Sone	2004	2005	2006	2007
A og 0	0	0	0	0
B	8	8	8	8
C	23	23	23	25
D	32	32	32	34
E	42	42	42	44
F	55	55	55	57
G	80	80	80	82
H	101	101	101	103
I	159	159	159	161
J	168	168	168	170

7.1.3 Distriktstilskudd kjøtt og egg

Satsene er vist i tabellene nedenfor.

Tabell 12. Satser for distriktstilskudd kjøtt av storfe og geit. Øre per kg

Sone	2004	2005	2006	2007
1	0	0	0	0
2	405	405	405	405
3	655	655	655	655
4	1050	1050	1050	1050
5	1110	1110	1110	1110

Tabell 13. Satser for distriktstilskudd kjøtt av sau. Øre per kg

Sone	2004	2005	2006	2007
1	0	0	0	0
2	405	405	405	405
3	655	655	655	655
4	1250	1250	1250	1250
5	1300	1300	1300	1300

Tabell 14. Satser for distriktstilskudd kjøtt av gris. Øre per kg

Sone	2004	2005	2006	2007
1	0	0	0	0
2	0	0	0	0
3	0	0	0	0
4	540	540	540	540
5	540	540	540	540
Vestlandet	54	54	54	54

Det blir dessuten gitt distriktstilskudd for egg i Nord-Norge, Trøndelag og på Vestlandet med unntak av Rogaland. Ved jordbruksoppgjøret i 2004 ble satsen for Nord-Norge økt med 60 øre til 100 øre per kg egg mens satsen for de øvrige distriktene ble beholdt uendret på 40 øre per kg. Disse satsene ble videreført uendret ved jordbruksoppgjøret i 2005. Ved jordbruksoppgjøret i 2006 ble begge satsene økt med 5 øre per kg. Satsen er lik i alle soner innenfor det enkelte distrikt.

7.2 Driftstilskudd per foretak

Driftstilskuddet gis til foretak med ku- eller geitemelkproduksjon. Ved jordbruksoppgjøret i 2001 ble tilskuddet lagt om fra å være gitt per liter melk oppad begrenset til henholdsvis 30 000 og 15 000 liter, til at det fra og med utbetalingene i 2002 blir gitt som et tilskudd per dyr. Samtidig ble utbetalingen av driftstilskuddet endret slik at beløpet fra 1. januar 2002 betales ut i to terminer sammen med øvrige tilskudd fra Statens landbruksforvaltning (februar

og juni). Tidligere var det meieriene som betalte ut beløpet månedlig sammen med melkeoppkjøret. Maksimalt tilskudd blir oppnådd ved 5 kyr eller ved 27 geiter.

Tabell 15. Driftstilskudd per foretak. Kroner per foretak per år og kroner per dyr per år

	2004	2005	2006	2007
<i>Kumelk, 5 kyr eller flere</i>				
Sør-Norge	59 000	52 800	52 800	53 800
Sør-Norge ^{1,2}	64 000	57 700	57 700	58 700
Nord-Norge	65 000	58 600	58 600	59 600
<i>Geitemelk, 27 geiter eller flere</i>	65 000	58 600	58 600	59 600
<i>Kumelk, færre enn 5 kyr</i>				
Sør-Norge, kroner per ku	11 800	10 560	10 560	10 760
Sør-Norge ^{1,2} , kroner per ku	12 800	11 540	11 540	11 740
Nord-Norge, kroner per ku	13 000	11 720	11 720	11 920
<i>Geitemelk, færre enn 27 geiter, kroner per geit</i>	2 407	2 170	2 170	2 207

1) Gjelder fylkene Østfold, Vestfold, Oslo og Akershus

2) Gjelder fra og med år 2004 i tillegg også kommunene Røyken, Hurum, Lier og Drammen i Buskerud fylke

Ved jordbruksoppkjøret 2002 ble satsen for driftstilskudd melk satt 5 000 kroner høyere per foretak i fylkene Østfold, Vestfold, Oslo og Akershus enn for driftstilskudd Sør-Norge. Ved jordbruksoppkjøret i 2003 ble dette området med høyere sats for driftstilskudd melk i Oslofjordområdet utvidet til også å gjelde kommunene Røyken, Hurum, Lier og Drammen i Buskerud fylke. I referansebruksberegningene er denne ordningen med høyere sats regnet inn etter andelen driftsgranskingsbruk i disse områdene bak det enkelte referansebruk.

Videre ble det fra 01.07.2002 etablert et driftstilskudd i spesialisert kjøttproduksjon med en sats på 1 000 kroner per ammeku for foretak med 6 til 40 ammekyr, og 40 000 kroner per foretak for foretak med mer enn 40 ammekyr. Ved jordbruksoppkjøret i 2004 ble disse satsene økt til 1 125 kroner per ammeku for foretak med 6 til 40 ammekyr, og til 45 000 kroner per foretak for foretak med mer enn 40 ammekyr. Ved jordbruksoppkjøret i 2005 ble satsen per dyr satt ned til 1 100 kroner per ammeku for foretak med 6 til 50 ammekyr samtidig som maksimalt driftstilskudd ble hevet til 55 000 kroner per foretak ved et dyretall på 50 ammekyr eller mer. Ved jordbruksoppkjøret i 2006 ble disse satsene økt til 1 300 kroner per ammeku for foretak med 6 til 50 ammekyr og maksimalt 65 000 kroner per foretak med 50 ammekyr eller mer. Tilskuddet ytes ikke til foretak som mottar driftstilskudd i melkeproduksjon.

7.3 Produksjonstilskudd per dyr

Produksjonstilskuddet per dyr er avgrenset til maksimalt kr 150 000 per søker for 2004 og kr 200 000 per søker for hvert av årene 2005, 2006 og 2007. Produksjonstilskuddet per dyr utbetales to ganger i året etter søknad 20.01 og 20.08. Ved søknad 20.08 kommer utbetalingene først i februar neste år. Produksjonstilskuddet per dyr etter jordbruksoppkjøret 2005/2006 ble derfor først utbetalt i 2006 når det gjaldt tilskuddet fra 01.07, mens endringene i produksjonstilskuddet per dyr med virkning for tellingen per 31.12.2005 er tatt med i tilskuddet for andre halvår 2006.

Ved jordbruksoppjøret 2003 ble det innført et tilskudd til lammeslakt for å stimulere til økt kjøttkvalitet og avdrått i saueholdet. På samme måte ble det for å stimulere til økt kjøttproduksjon av kje, innført et tilskudd til klassifiserte kjeslakt over 3,5 kg. I tillegg ble det foretatt en justering av vilkårene for dyretilskuddet til sau og ammegeit ved at dyr under 1 år ikke lenger blir berettiget dyretilskudd. For å kompensere for reduksjonen i antall støtteberettigede dyr, ble det foretatt en teknisk justering av satsgruppene og størrelsen på satsene.

I tabellen under er det oppgitt utbetalte satser for de to regnskapsårene og vedtatte satser for budsjettåret.

Tabell 16. Produksjonstilskudd per dyr 2005, 2006 og 2007

Dyreslag	Intervall	Sats, kr per dyr per år		
		2005	2006	2007
Mjølkeku	1 – 16	2 990	2 960	3 120
	17 – 25	1 614	1 584	1 584
	26 – 50	426	396	396
Storfe	1 – 250	786	786	787
Melkegeit	1 – 125	1 008	900	900
	126 – 250	520	412	412
Ammekyr på melkebruk	1 – 16	2 990	2 960	3 120
	17 – 25	1 614	1 584	1 584
	26 – 50	426	396	396
Ammekyr utenfor melkebruk	1 – 16	2 990	2 960	3 120
	17 – 25	1 614	1 584	1 584
	26 – 50	426	396	396
Sau/ammegeit ¹	1 – 75	564	598	624
	76 – 200	112	113	113
Utegangersau (alle)	1 – 300	0	100	100
Lammeslakt	Kvalitet O og bedre	122	137	137
	Kvalitet O- og P+	59	63	63
	Kvalitet P og P-	0	0	0
Kjeslakt	Over 3,5 kg	59	63	63
Avlsgris Sør-Norge	1 – 35			750
Avlsgris Sør-Norge	1 – 70	594	594	
Avlsgris Nord-Norge	1 – 35			1 037
Avlsgris Nord-Norge	1 – 25	880	880	
Avlsgris Nord-Norge	26 – 70	594	594	
Avlsgris	36 – 70			594
Slaktegris	1 – 1400	25	28	28
Verpehøner Sør-Norge	1 – 5000	12	12	12
Verpehøner Nord-Norge	1 – 1000	26	26	26
Verpehøner Nord-Norge	1001 – 5000	12	12	12

1) Over 1 år per 1. januar

7.4 Refusjon av avløserutgifter ved ferie og fritid

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra typebrukene direkte i referansebrukssystemet. Ordningen har vært dyretallsbasert siden 01.01.1996. Ved jordbruksoppjøret 2001 ble maksimalbeløpet per driftsenhet økt til 50 000 kroner og det ble gjennomført en endring av strukturen i tilskuddsintervallsatsene. Ved jordbruksoppjøret 2003, med virkning for 2004,

ble det gjort en teknisk justering av satsgruppene og størrelsen på satsene for vinterføra sauer og ammegeiter i forbindelse med innføringen av et nytt tilskudd til lammeslakt og klassifiserte kjeslakt. Ellers ble satser og maksimalbeløp beholdt uendret. Ved jordbruksoppjøret 2004 ble det gjort endringer i utbetalingstidspunkt mens satser og maksimalbeløp ble holdt uendret. Ved jordbruksoppjøret i 2005 ble maksimalbeløpet og satsene beholdt uendret. Ved jordbruksoppjøret i 2006 ble maksimalbeløp og satser økt med 3 prosent.

Ved jordbruksoppjøret i 2004 ble partene enige om å avvikle ordningen med forskuddsutbetaling av tilskudd til avløsning ved ferie og fritid. Fra 2005 blir all utbetaling av avløsertilskuddet gjennomført i juni/juli måned. For å unngå større likviditetsproblemer for produsentene i omleggingsåret 2005, ble det dette året utbetalt et særskilt «omleggingstilskudd» i form av en engangsutbetaling gitt som et direkte tilskudd. Fra og med 2006 blir det bare betalt ut sluttoppjør for det foregående året ved utbetalingene av produksjonstilskudd i juni/juli.

7.5 Refusjon av avløserutgifter ved sykdom m.v.

En bruker det registrerte refusjonsbeløpet fra typebrukene direkte i referansebrukssystemet. Maksimalt refusjonsbeløp per dag fastsettes for husdyrbrukere ut fra beregnet maksimalt refusjonsbeløp i ordningen med refusjon av avløserutgifter for ferie og fritid. Det ble ikke gjort endringer i ordningen ved jordbruksoppjøret 2003. Ved jordbruksoppjøret 2004 ble maksimalt tilskudd per dag per foretak hevet fra 750 til 850 kroner. Ved jordbruksoppjøret i 2005 ble det ikke gjort endringer i ordningen. Ved jordbruksoppjøret i 2006 ble maksimalt tilskudd per dag per foretak hevet fra 850 til 1 030 kroner.

7.6 Areal - og kulturlandskapstilskudd

Satser for 2005, 2006 og 2007 er vist i tabellene nedenfor:

Tabell 17. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2005. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone						
		1	2	3	4	5	6	7
Kulturlandskapstilskudd:								
Alle vekster	Alt areal	192						
Arealtilskudd:								
Grovfôr	0-200	75	0	99	191	226	256	
	>200	50	0	50				
Korn	Alt areal	78	130	220				
Potet	Alt areal	50					900	
Grønnsaker	0-30	400					1 500	
	>30	0						
Frukt og bær	0-30	500					1 100	
	>30	0						
<u>Økologisk:</u> korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær	Alt areal	250						
Grønn- gjødsling	Alt areal	550 ¹						
Annet økologisk areal	Alt areal	55 ²						

1) Arealtilskudd for inntil 50 prosent av areal til korn, potet, grønnsaker, frukt og bær

2) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Ved jordbruksoppjøret 2005 ble det bestemt å gi en engangsutbetaling på 4 kroner per dekar for alt tilskuddsberettiget areal (kulturlandskapstilskudd) fra søknadsomgangen i august 2004. Dette engangstilskuddet ble utbetalt i juli 2005.

Tabell 18. Satser for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2006. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone						
		1	2	3	4	5	6	7
Kulturlandskapstilskudd:								
Alle vekster	Alt areal	187						
Arealtilskudd:								
Grovfôr	0-200	75	0	99	191	226	256	
	>200	50	0	50				
Korn	Alt areal	96	146	232				
Potet	Alt areal	50					900	
Grønnsaker	0-30	400					1 500	
	>30	0						
Frukt og bær	0-30	500					1 100	
	>30	0						
<u>Økologisk:</u> korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær	Alt areal	250						
Grønn- gjødsling	Alt areal	550 ¹						
Annet økologisk areal	Alt areal	55 ²						

1) Arealtilskudd for inntil 50 prosent av areal til korn, potet, grønnsaker, frukt og bær

2) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Tabell 19. Sats for areal- og kulturlandskapstilskudd, alle vekstgrupper, 2007. Kroner per dekar

Vekst	Intervall	Sone							
		1	2	3	4	5	6	7	
Kulturlandskapstilskudd:									
Alle vekster	Alt areal	187							
Arealtilskudd:									
Grovfôr	0-200	75	0	99	191	226	256		
	>200	50	0	50					
Korn	0-800	101	151	237					
	>800	96	146	232					
Potet	Alt areal	50					900		
Grønnsaker	0-30	400					1 500		
	31-60	200							
Frukt og bær	0-30	500					1 100		
	31-40	500							
Økologisk: korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær	Alt areal	250							
Grønn- gjødsling	Alt areal	363 ¹							
Annet økologisk areal	Alt areal	55 ²							

1) Arealtilskudd for inntil 50 prosent av areal til korn, potet, grønnsaker, frukt og bær. I tillegg gis det 187 kroner per dekar i kulturlandskapstilskudd til økologiske grønn-gjødslingsarealer, slik at samlet tilskudd er 550 kroner per dekar

2) Eventuelt areal av innmarksbeite normeres med faktor 0,6

Satsene for økologisk arealtilskudd til korn til modning, poteter, grønnsaker, frukt og bær og til annet økologisk areal i tabellene over, blir utbetalt i tillegg til de ordinære satsene for areal- og kulturlandskapstilskudd som er oppgitt i tabellene.

De fastsatte satsene for tilskudd til økologisk husdyrproduksjon, er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 20. Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon 2005, 2006 og 2007.
Kroner per dyr per år

Dyreslag	AK-sone 1–4	AK-sone 5–7
Melkeku ¹	1 500	1 752
Melkeku og ammeku ²	630	880
Andre storfe	190	280
Melkegeit og ammegeit	70	90
Sau over 1 år per 1. januar ¹	200	260
Sau over 1 år per 1. januar ³	100	130
Lammeslakt ¹	9	9
Avlsgris	250	250
Slaktegris	40	40

1) Bare i 2007

2) Bare ammeku i 2007

3) I 2005 og 2006

7.7 Tilskudd til dyr på beite

Tilskudd til dyr på utmarksbeite ble ved jordbruksoppgjøret i 1998 skilt ut som et eget dyretilskudd og beregningen av normert areal per beitedyr falt bort. Til og med 1998 ble dette tilskuddet utbetalt som en del av areal- og kulturlandskapstilskuddet.

Ved jordbruksoppgjøret 2006 ble det innført et nytt beitetilskudd fra beitesesongen 2006 med første utbetaling i februar 2007. Det nye tilskuddet omfatter alle beitedyr som beiter et minimum antall uker per år. Tilskuddet kan gis for beiting både på utmarksbeiter, innmarksbeiter og dyrka jord.

Det er mulig å oppnå begge disse to beitetilskuddene for samme dyr dersom total beitetid tilfredsstillende minimumskravene til antall uker på beite.

Tabell 21. Satser for tilskudd til dyr på beite for 2005, 2006 og 2007

Dyreslag	Intervall	AK-sone	Minimum antall uker på beite	Sats, kroner per dyr per år
Utmarksbeitetilskudd:				
Kyr, storfe, hester	Alle dyr	Alle	8	250
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	Alle	8	84
Beitetilskudd:¹				
Kyr, storfe, hjort og hest	Alle dyr	1-4	16	115
Kyr, storfe, hjort og hest	Alle dyr	5-7	12	115
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	1-4	16	23
Sauer, lam, geiter og kje	Alle dyr	5-7	12	23

1) Beitetilskudd bare i 2007

7.8 Bunnfradrag

Det blir beregnet areal- og kulturlandskapstilskudd for alt areal og dyretilskudd fra første dyreenhet. For alle brukere skal imidlertid samlet produksjonstilskudd avgrenses (reduseres) med et bunnfradrag. For 2004 var dette generelle bunnfradraget på 6 000 kroner per bruker per år. Ved jordbruksoppgjøret 2004 ble bunnfradraget satt ned med 500 kroner til 5 500 kroner per foretak per år. Ved jordbruksoppgjøret i 2005 ble dette generelle bunnfradraget satt ned ytterligere 500 kroner til 5 000 kroner per foretak per år. Ved jordbruksoppgjøret i 2006 ble fradraget videreført uendret.

8 FRAMREGNINGSGRUNNLAG

8.1 Oversikt

Framregningsgrunnlaget for de aller fleste inntekts- og kostnadspostene er mest mulig tilsvarende poster i total kalkylen. Det er noen få unntak. Korn regnes fram med normaliserte regnskaper. Frukt og bær regnes fram med verdiutviklingen i normaliserte regnskaper. Avskrivningene regnes fram med årgangsindekser. Hva årgangsindekser er blir forklart i neste avsnitt. Leid arbeid er ikke en egen post i total kalkylen fordi det der er en kostnadspost som skal få sin dekning av resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital». Leid arbeid blir framregnet med lønnsutviklingen for jordbruksarbeider med minimum 4 års praksis (i år er det brukt beregnet årslønnsvekst for industriarbeidere i NHO-bedrifter fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene) og anslag til budsjettåret fra Statistisk sentralbyrå. Det er laget en sideberegning for framregning av tilskuddene. Vi kommer nærmere inn på framregningsgrunnlaget nedenfor. Tilskuddene vil kunne ha ulik framregning mellom referansebrukene, og derfor er tilskuddspostene ikke tatt med i tabellen nedenfor. I stedet vises til kapittel 7. I tabellen nedenfor er framregningsgrunnlaget vist i to kolonner. Kolonnene viser utslaget fra 2005 til 2006 og fra 2006 til 2007. Stjerne er brukt der framregningen er basert på normaliserte regnskaper. En S er angitt der en i referansebruksberegningene har gjort egne sideberegninger. Sideberegningene er nærmere beskrevet i avsnitt 8.2–8.4.

Tabell 22. Framregningssatser fra 2005 til 2006 og fra 2006 til 2007

	Endring i total kalkylen fra 2005 – 2006 (*=normaliserte regnskaper) % = av året før S = sideberegning i %	Endring i total kalkylen fra 2006 – 2007 (*=normaliserte regnskaper) % = av året før S = sideberegning i %
INNTEKTER		
Bygg	0 *	0 *
Havre	+ 3 øre/kg *	0 *
Hvete	0 *	0 *
Annet korn	100,9 % *	100,1 % *
Oljefrø	101,6 % *	100,0 % *
Poteter	+ 3 øre/kg *	- 1 øre/kg *
Grovfôr	104,4 %	100,0 %
Grasfrø	112,6 %	104,8 %
Frukt og bær	102,0 % *	100,7 % *
Andre planteprodukter	111,6 %	98,0 %
Sum planteprodukter		

Storfe, melk	+ 4 øre/kg	- 2 øre/kg
Storfe, livdyr	101,0 %	100,9 %
Kuslakt	+ 31 øre/kg	+ 31 øre/kg
Annet storfeslakt	+ 31 øre/kg	+ 31 øre/kg
Geit, melk	+ 5 øre/kg	- 3 øre/kg
Geit, livdyr og slakt	58,1 %	100,0 %
Slaktegris	- 38 øre/kg	+ 93 øre/kg
Purker og råner, livdyr og slakt	98,1 %	104,8 %
Smågris	98,1 %	104,8 %
Sau, livdyr og slakt	109,7 %	101,9 %
Sau, ull	- 24 øre/kg	- 2 øre/kg
Fjørfe, egg	+ 81 øre/kg	+ 50 øre/kg
Fjørfekjøtt	102,3 %	100,3 %
Andre inntekter husdyrhold	100,5 %	101,9 %
Sum husdyrprodukter		
Leieinntekter (maskindel)	102,7 %	101,7 %
Andre inntekter	102,2 %	100,5 %
Sum inntekter før tilskudd		

Tilskudd i alt

INNTEKTER I ALT

KOSTNADER

Såkorn	99,0 %	100,2 %
Settepoteter	106,2 %	95,6 %
Såvarer og planter	106,8 %	97,9 %
Handelsgjødsel	104,3 %	103,4 %
Kalk	101,3 %	104,2 %
Plantevernmidler	97,9 %	99,6 %
Konserveringsmidler	95,9 %	96,2 %
Kraftfôr	101,5 %	101,5 %
Annet innkjøpt fôr	101,5 %	101,5 %
Diverse til husdyrholdet	102,2 %	100,5 %
Innkjøp av dyr	100,5 %	101,9 %
Andre forbruksartikler	102,2 %	100,5 %
Sum variable kostnader		

Leid arbeid	103,6 S	105,5 S
Maskiner og redskaper, vedl.h.	101,5 %	103,0 %
Traktorer, vedlikehold	101,5 %	103,0 %
Skurtresker, vedlikehold	101,5 %	103,0 %
Yrkesbil, vedlikehold	100,9 %	100,5 %
Driftsbygninger, vedlikehold	103,5 %	106,2 %
Jord, grøfter og vannanl., vedl.h	103,4 S	105,6 S
Drivstoff	113,7 %	94,5 %
Maskinleie	102,2 %	100,5 %
Jordleie	102,2 %	100,5 %
Forsikring	97,5 %	100,4 %
Elektrisk kraft	119,5 %	78,8 %
Adm. og andre faste kostnader	102,2 %	100,5 %
Sum faste kostnader		

Avskrivninger, mask. og redsk.	103,4 S	103,1 S
Avskrivninger, traktorer	101,8 S	101,5 S
Avskrivninger, skurtresker	102,1 S	101,7 S
Avskrivninger, yrkesbil	101,5 S	101,4 S
Avskrivninger, driftsbygninger	105,1 S	105,1 S
Avskrivninger, jord, veger, vann.	104,5 S	104,5 S
Avskrivninger, kontormaskiner	101,7 S	101,5 S
Sum avskrivninger		

KOSTNADER I ALT

RESULTATREGNING

Inntekter i alt		
-Kostnader i alt		
=Driftsoverskudd		
+Leid arbeid	103,6 S	105,5 S
-Jordbrukets rentekostnader	109,1 %	132,7 %
-Jordbrukets andel av kår	102,2 %	100,5 %
=Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk		
=Vederlag til arbeid og egenkapital, per årsverk, inklusive produktivitetsendringer		

8.2 Årgangsindekser

Avskrivningene framregnes med årgangsindeksene for maskiner og redskaper (20 år), traktor (20 år), skurtresker (20 år), yrkesbil (15 år) og byggekostnadsindeksen som brukes i totalkalkylen for driftsbygninger (50 år). Avskrivninger for «Jord, veger, vannanlegg og grøfter» framregnes med årgangsindeksen for grøfter, fordi nesten hele avskrivningsbeløpet er

knyttet til grøfter (33 år). Avskrivninger kontormaskiner framregnes med konsumprisindeksen (5 år). Det brukes samme antall avskrivningsår som i totalkalkylen.

Begrepet årgangsindeks fortjener en nærmere forklaring. En bruker kontormaskiner og konsumprisindeksen som eksempel.

Tabell 23. Eksempel på årgangsindeks, konsumprisindeksen for avskrivning over 5 år

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Indeks	291,4	300,3	304,1	311,6	313,0	318,0	325,1	326,8
Årgangsindeks						306,74	311,88	316,63
Relativ årgangsindeks/framregningsfaktor						1	1,017	1,032

Årgangsindeksen for 2005 framkommer som summen av indeksen for de fire årene 2001 - 2004 pluss halvparten av indeksen for det første året (2000) og halvparten av indeksen for det siste året (2005) dividert på 5 år. Tilsvarende regnes indeksen for år 2006 ut på grunnlag av konsumprisindeksen for årene 2001 – 2006 og for 2007 for årene 2002 – 2007.

8.3 Leid arbeid

For arbeidslønningene følger en vanligvis utviklingen i lønnstariffen for jordbruksarbeidere med minst 4 års praksis. I år er det brukt beregnet årslønnsvekst for industriarbeidere i NHO-bedrifter fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. Dette gir følgende utvikling:

$$2005 = 100,0 \quad 2006 = 103,6 \quad 2007 = 109,3$$

For 2007 er det da brukt et anslag for lønnsutviklingen på 5,5 prosent som er det samme anslaget som Statistisk sentralbyrå bruker.

Kostnader til leid arbeid inngår i «kostnader i alt» i referansebruksberegningene. I resultatberegningen blir førte kostnader til leid arbeid lagt til driftsoverskuddet igjen for å kunne beregne vederlag til arbeid og egenkapital.

8.4 Tilskudd

Prinsippet for framregning av tilskudd er at en aksepterer de gjennomsnittlige tilskudd en får fram i regnskapsåret (basisåret). For framregningen er hvert referansebruk plassert til bestemte soner, og regnet fram med satsendringene som gjelder den valgte geografiske soneplasseringen. Det er gjort en sideberegning av tilskudd for de tre årene gitt den valgte sonen. Framregningen av tilskuddene i selve referansebruksberegningene baseres så på den samme absolutte endringen. Framregningen av tilskuddene skal reflektere de regnskapsresultatene en forventer å få i de to framregningsårene.

9 BEREGNINGSRESULTATER

Resultater fra referansebruksberegningene 2005-2007 er presentert nedenfor.

9.1 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

«Vederlag til arbeid og egenkapital» skal dekke godtgjøring til alt arbeid og godtgjøring til egenkapital.

Inntektsfradraget ved skatteligningen var nytt fra og med 2000. Inntektsfradraget er ikke regnet inn i referansebruksberegningene. Inntektsfradraget innebar for 2001 et fradrag i positiv næringsinntekt fra jord- og hagebruk på inntil 36 000 kroner per bruk. Det ga en skattereduksjon på 10 080 kroner som tilsvarte en inntekt før skatt på drøyt 15 000 kroner per bruk for 2001 forutsatt 33 prosent marginalsatt.

For skatteårene 2002 og 2003 økte jordbruksfradraget med et inntektsavhengig tillegg. Maksimalt fradrag i 2002 var 47 500 kroner og i 2003 - 2005 var det 61 500 kroner. Det kreves en jordbruksinntekt på henholdsvis 163 800 kroner og 170 200 kroner disse årene for å få maksimalt fradrag. I 2006 var maksimalt fradrag 71 500 kroner ved en jordbruksinntekt på minst 222 800 kroner. Ved jordbruksoppjøret 2006 ble det generelle fradraget hevet til 45 000 kroner og maksimalt fradrag hevet til 142 000 kroner som oppnås ved en jordbruksinntekt på minst 348 100 kroner. Inntektsverdien per bruk før skatt for bruk med maksimalt jordbruksfradrag blir omtrent 19 900 kroner i 2002, omtrent 25 700 kroner i 2003 – 2005, omtrent 29 900 kroner i 2006 og omtrent 59 300 kroner i 2007.

Tabellene nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for de enkelte referansebruk.

**Tabell 24. Vederlag til arbeid og egenkapital, kroner per årsverk¹.
Framregning inklusive produktivitetssendringer**

			2005	2006	2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	173 200	171 500	175 000
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	165 700	166 300	164 500
3	Sau. 127 vinterfôra sauer	Landet	106 500	119 600	130 200
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgeiter	Landet	175 700	175 400	181 200
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	252 900	223 800	252 900
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	194 700	229 600	241 700
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	202 500	204 200	205 000
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	114 100	112 800	128 100
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterfôra sauer	Landet	135 600	143 500	156 100
10	Fjørfe kjøtt og planteprodukter. 66077 fjørfe slakt	Landet	210 600	217 100	203 100

**Tabell 25. Vederlag til arbeid og egenkapital, kroner per årsverk¹.
Framregning inklusive produktivitetssendringer**

			2005	2006	2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	190 800	186 500	191 000
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	142 700	140 900	144 600
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	190 700	188 500	190 600
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	217 100	214 000	214 700
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	178 800	174 300	176 700
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets a. bygder	158 400	155 600	160 200
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog., Jæren	193 900	193 200	194 800
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	171 400	169 300	170 000
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	162 800	161 900	165 200
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	183 000	181 200	186 000
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	175 300	173 900	176 100
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	102 100	100 800	97 400
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	252 700	255 300	256 900
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssv.	Trøndelag	237 900	214 500	234 000
25	Sau. 101 vinterfôra sauer	Vestlandet	78 000	88 000	96 300
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Nord-Norge	152 300	169 400	184 700
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	132 200	149 000	160 600

¹ Jordbruksfradrag ved skatteligningen er ikke regnet inn

Tabell 26. Resultatregning for hvert referansebruk. Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

01 Melk og storfeslakt, 17 årskyr.		Landet	414 bruk
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	871007	879968	892076
- Kostnader i alt	610485	629629	638718
= Driftsoverskudd	260522	250339	253358
+ Leid arbeid	76981	79752	84140
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	21324	23274	30881
- Jordbr. andel av kår	3085	3154	3170
= Vederl. arb. og egenkap.	313094	303663	303447
/ Antall årsverk	1,808	1,808	1,808
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	173159	167943	167824
+ Produktivitetsendringer	0	3600	7200
= Vederl. inkl. prod.endr.	173159	171543	175024
02 Korn, 305 dekar korn.		Landet	89 bruk
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	413506	421843	424383
- Kostnader i alt	315295	325456	328632
= Driftsoverskudd	98211	96387	95751
+ Leid arbeid	6210	6434	6788
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	11022	12030	15962
- Jordbr. andel av kår	2806	2869	2884
= Vederl. arb. og egenkap.	90593	87922	83693
/ Antall årsverk	0,547	0,547	0,547
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	165653	160769	153036
+ Produktivitetsendringer	0	5500	11500
= Vederl. inkl. prod.endr.	165653	166269	164536
03 Sau, 127 vinterfôra sauer.		Landet	86 bruk
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	379636	397620	407639
- Kostnader i alt	285659	295210	299455
= Driftsoverskudd	93977	102410	108184
+ Leid arbeid	39446	40866	43114
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	7170	7826	10383
- Jordbr. andel av kår	1498	1531	1539
= Vederl. arb. og egenkap.	124755	133919	139376
/ Antall årsverk	1,171	1,171	1,171
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	106512	114336	118995
+ Produktivitetsendringer	0	5300	11200
= Vederl. inkl. prod.endr.	106512	119636	130195

04 Melkeproduksjon geit, 79 årsgeiter.	Landet 22 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	607355	612268	621331
- Kostnader i alt	377090	389628	395168
= Driftsoverskudd	230265	222640	226163
+ Leid arbeid	63733	66027	69660
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	10810	11799	15655
- Jordbr. andel av kår	1163	1189	1195
= Vederl. arb. og egenkap.	282025	275679	278973
/ Antall årsverk	1,605	1,605	1,605
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	175730	171776	173828
+ Produktivitetsendringer	0	3600	7400
= Vederl. inkl. prod.endr.	175730	175376	181228

05 Svin og korn, 39 avlssvin + 310 dekar korn.	Landet 41 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1837539	1825028	1893968
- Kostnader i alt	1445173	1482021	1498531
= Driftsoverskudd	392366	343007	395437
+ Leid arbeid	69538	72041	76005
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	44362	48419	64244
- Jordbr. andel av kår	4005	4094	4116
= Vederl. arb. og egenkap.	413537	362535	403082
/ Antall årsverk	1,635	1,635	1,635
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	252892	221703	246499
+ Produktivitetsendringer	0	2100	6400
= Vederl. inkl. prod.endr.	252892	223803	252899

06 Egg og planteprod., 4117 høner + 155 daa korn.	Landet 13 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1488495	1583440	1625548
- Kostnader i alt	1218576	1251005	1270113
= Driftsoverskudd	269919	332435	355435
+ Leid arbeid	145814	151063	159375
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	39841	43485	57697
- Jordbr. andel av kår	263	269	270
= Vederl. arb. og egenkap.	375629	439744	456843
/ Antall årsverk	1,930	1,930	1,930
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	194673	227901	236763
+ Produktivitetsendringer	0	1700	4900
= Vederl. inkl. prod.endr.	194673	229601	241663

07 Poteter og korn, 80 daa poteter+248 daa korn.	Landet 17 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	702722	713853	714008
- Kostnader i alt	514839	531918	536905
= Driftsoverskudd	187883	181935	177103
+ Leid arbeid	47070	48765	51448
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	13447	14677	19474
- Jordbr. andel av kår	3084	3153	3169
= Vederl. arb. og egenkap.	218422	212870	205908
/ Antall årsverk	1,079	1,079	1,079
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	202507	197359	190905
+ Produktivitetsendringer	0	6800	14100
= Vederl. inkl. prod.endr.	202507	204159	205005

08 Storfeslakt/ammeku, 18 ammekyr.	Landet	29 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	467249	471663	487405
- Kostnader i alt	365602	377091	381723
= Driftsoverskudd	101647	94572	105682
+ Leid arbeid	28638	29669	31301
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	10135	11062	14677
- Jordbr. andel av kår	3746	3830	3850
= Vederl. arb. og egenkap.	116404	109349	118456
/ Antall årsverk	1,021	1,021	1,021
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	114055	107142	116065
+ Produktivitetsendringer	0	5700	12000
= Vederl. inkl. prod.endr.	114055	112842	128065

09 Frukt/bær og sau, 40 dekar frukt+13 v.f.sauer.	Landet	19 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	424626	433055	444429
- Kostnader i alt	289574	298782	305275
= Driftsoverskudd	135052	134273	139154
+ Leid arbeid	80883	83795	88405
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	4222	4608	6114
- Jordbr. andel av kår	1974	2018	2029
= Vederl. arb. og egenkap.	209739	211442	219416
/ Antall årsverk	1,546	1,546	1,546
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	135636	136737	141894
+ Produktivitetsendringer	0	6800	14200
= Vederl. inkl. prod.endr.	135636	143537	156094

10 Fjørfekjøtt og planteprod., 66077 fjørfeslakt.	Landet	13 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1949733	1995690	2002238
- Kostnader i alt	1649022	1686035	1705964
= Driftsoverskudd	300711	309655	296274
+ Leid arbeid	72852	75475	79627
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	48819	53284	70698
- Jordbr. andel av kår	2662	2721	2736
= Vederl. arb. og egenkap.	322082	329125	302467
/ Antall årsverk	1,529	1,529	1,529
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	210649	215255	197820
+ Produktivitetsendringer	0	1800	5300
= Vederl. inkl. prod.endr.	210649	217055	203120

11 Økologisk melk og storfeslakt, 22 årskyr.	Landet	16 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1020307	1028581	1049552
- Kostnader i alt	750380	773997	786913
= Driftsoverskudd	269927	254584	262639
+ Leid arbeid	115361	119514	126090
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	39152	42733	56699
- Jordbr. andel av kår	2306	2357	2370
= Vederl. arb. og egenkap.	343830	329008	329660
/ Antall årsverk	1,802	1,802	1,802
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	190844	182617	182979
+ Produktivitetsendringer	0	3900	8000
= Vederl. inkl. prod.endr.	190844	186517	190979

12 Melk og storfeslakt, <15 årskyr (12).	Landet	171 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	639469	645604	654780
- Kostnader i alt	453292	467629	474126
= Driftsoverskudd	186177	177975	180654
+ Leid arbeid	59031	61156	64521
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	14435	15755	20904
- Jordbr. andel av kår	2034	2079	2090
= Vederl. arb. og egenkap.	228739	221297	222181
/ Antall årsverk	1,603	1,603	1,603
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	142672	138030	138581
+ Produktivitetsendringer	0	2900	6000
= Vederl. inkl. prod.endr.	142672	140930	144581

13 Melk og storfeslakt, >15 årskyr (21).	Landet	243 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1033852	1043679	1055065
- Kostnader i alt	721104	743633	754545
= Driftsoverskudd	312748	300046	300520
+ Leid arbeid	89612	92838	97946
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	26149	28541	37868
- Jordbr. andel av kår	3830	3916	3936
= Vederl. arb. og egenkap.	372381	360427	356662
/ Antall årsverk	1,953	1,953	1,953
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	190686	184565	182637
+ Produktivitetsendringer	0	3900	8000
= Vederl. inkl. prod.endr.	190686	188465	190637

14 Melk, 40 største melkebrukene, 31 årskyr.	Landet	40 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1371042	1385109	1399034
- Kostnader i alt	966663	997342	1011429
= Driftsoverskudd	404379	387767	387605
+ Leid arbeid	108638	112549	118741
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	40140	43811	58130
- Jordbr. andel av kår	4258	4353	4376
= Vederl. arb. og egenkap.	468619	452152	443840
/ Antall årsverk	2,158	2,158	2,158
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	217128	209498	205647
+ Produktivitetsendringer	0	4500	9100
= Vederl. inkl. prod.endr.	217128	213998	214747

15 Melk og storfeslakt, 20 årskyr.	Østl. flatbygder	30 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1017538	1024805	1037975
- Kostnader i alt	756241	779930	790701
= Driftsoverskudd	261297	244875	247274
+ Leid arbeid	109214	113146	119371
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	31539	34424	45674
- Jordbr. andel av kår	2820	2883	2898
= Vederl. arb. og egenkap.	336152	320714	318073
/ Antall årsverk	1,880	1,880	1,880
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	178784	170573	169168
+ Produktivitetsendringer	0	3700	7500
= Vederl. inkl. prod.endr.	178784	174273	176668

16 Melk og storfeslakt, 15 årskyr.	Østl. andre bygder	76 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	795049	801385	812722
- Kostnader i alt	564161	582220	590061
= Driftsoverskudd	230888	219165	222661
+ Leid arbeid	69016	71501	75434
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	14672	16014	21248
- Jordbr. andel av kår	4816	4924	4949
= Vederl. arb. og egenkap.	280416	269728	271898
/ Antall årsverk	1,771	1,771	1,771
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	158362	152326	153551
+ Produktivitetsendringer	0	3300	6600
= Vederl. inkl. prod.endr.	158362	155626	160151

17 Melk og storfeslakt, 26 årskyr.	Agder/Rogal. Jæren	22 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	1058298	1071842	1084064
- Kostnader i alt	722387	745043	755782
= Driftsoverskudd	335911	326799	328282
+ Leid arbeid	77410	80197	84609
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	30173	32933	43696
- Jordbr. andel av kår	3204	3276	3293
= Vederl. arb. og egenkap.	379944	370787	365902
/ Antall årsverk	1,959	1,959	1,959
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	193913	189240	186747
+ Produktivitetsendringer	0	4000	8100
= Vederl. inkl. prod.endr.	193913	193240	194847

18 Melk og storfesl., 18 årskyr.	Agder/Rogal.a.bygder	43 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	904517	915003	927657
- Kostnader i alt	654471	674698	685891
= Driftsoverskudd	250046	240305	241766
+ Leid arbeid	81141	84062	88687
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	31670	34567	45864
- Jordbr. andel av kår	1752	1791	1800
= Vederl. arb. og egenkap.	297765	288009	282789
/ Antall årsverk	1,737	1,737	1,737
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	171412	165796	162791
+ Produktivitetsendringer	0	3500	7200
= Vederl. inkl. prod.endr.	171412	169296	169991

19 Melk og storfeslakt, 15 årskyr.	Vestlandet	79 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	763081	771975	782434
- Kostnader i alt	533954	550328	558354
= Driftsoverskudd	229127	221647	224080
+ Leid arbeid	60112	62276	65702
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	17063	18624	24710
- Jordbr. andel av kår	2936	3002	3017
= Vederl. arb. og egenkap.	269240	262297	262055
/ Antall årsverk	1,654	1,654	1,654
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	162761	158564	158418
+ Produktivitetsendringer	0	3300	6800
= Vederl. inkl. prod.endr.	162761	161864	165218

20 Melk og storfeslakt 17 årskyr.	Trøndelag 93 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	891600	898943	911180
- Kostnader i alt	610386	629580	638708
= Driftsoverskudd	281214	269363	272472
+ Leid arbeid	82388	85354	90050
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	16973	18525	24580
- Jordbr. andel av kår	3687	3769	3789
= Vederl. arb. og egenkap.	342942	332423	334153
/ Antall årsverk	1,874	1,874	1,874
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	182975	177363	178286
+ Produktivitetsendringer	0	3800	7700
= Vederl. inkl. prod.endr.	182975	181163	185986

21 Melk og storfeslakt, 16 årskyr.	Nord-Norge 71 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	901998	911811	922839
- Kostnader i alt	622459	642114	651179
= Driftsoverskudd	279539	269697	271660
+ Leid arbeid	80921	83834	88447
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	26709	29152	38679
- Jordbr. andel av kår	896	916	921
= Vederl. arb. og egenkap.	332855	323463	320507
/ Antall årsverk	1,899	1,899	1,899
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	175262	170317	168760
+ Produktivitetsendringer	0	3600	7300
= Vederl. inkl. prod.endr.	175262	173917	176060

22 Korn, <400 dekar korn (211 dekar korn).	Østlandet 56 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	282508	288613	290591
- Kostnader i alt	231002	238385	240613
= Driftsoverskudd	51506	50228	49978
+ Leid arbeid	2226	2306	2433
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	8051	8787	11659
- Jordbr. andel av kår	2506	2562	2575
= Vederl. arb. og egenkap.	43175	41185	38177
/ Antall årsverk	0,423	0,423	0,423
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	102125	97418	90303
+ Produktivitetsendringer	0	3400	7100
= Vederl. inkl. prod.endr.	102125	100818	97403

23 Korn, >400 dekar korn (556 dekar korn).	Østlandet 21 bruk		
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	802858	817627	822168
- Kostnader i alt	586093	604808	611111
= Driftsoverskudd	216765	212819	211057
+ Leid arbeid	15585	16146	17034
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	15630	17060	22635
- Jordbr. andel av kår	3070	3139	3155
= Vederl. arb. og egenkap.	213650	208766	202301
/ Antall årsverk	0,846	0,846	0,846
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	252682	246906	239260
+ Produktivitetsendringer	0	8400	17600
= Vederl. inkl. prod.endr.	252682	255306	256860

24 Korn og korn/svin, 278 daa korn+22 avlssvin.	Tr.lag	25 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	952501	946141	979425
- Kostnader i alt	697909	717374	725765
= Driftsoverskudd	254592	228767	253660
+ Leid arbeid	33962	35185	37120
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	28639	31258	41474
- Jordbr. andel av kår	4426	4525	4548
= Vederl. arb. og egenkap.	255489	228169	244758
/ Antall årsverk	1,074	1,074	1,074
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	237949	212505	227955
+ Produktivitetsendringer	0	2000	6000
= Vederl. inkl. prod.endr.	237949	214505	233955

25 Sau, 101 vinterfôra sauer.	Vestlandet	18 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	270949	283926	291781
- Kostnader i alt	210041	217012	220393
= Driftsoverskudd	60908	66914	71388
+ Leid arbeid	29782	30854	32552
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	5093	5559	7376
- Jordbr. andel av kår	1426	1458	1465
= Vederl. arb. og egenkap.	84171	90751	95099
/ Antall årsverk	1,079	1,079	1,079
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	77999	84096	88125
+ Produktivitetsendringer	0	3900	8200
= Vederl. inkl. prod.endr.	77999	87996	96325

26 Sau, 142 vinterfôra sauer.	Nord-Norge	16 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	457340	477721	490171
- Kostnader i alt	329268	339950	345646
= Driftsoverskudd	128072	137771	144525
+ Leid arbeid	58214	60310	63628
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	5364	5855	7768
- Jordbr. andel av kår	283	289	291
= Vederl. arb. og egenkap.	180639	191937	200094
/ Antall årsverk	1,186	1,186	1,186
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	152321	161848	168726
+ Produktivitetsendringer	0	7600	16000
= Vederl. inkl. prod.endr.	152321	169448	184726

27 Sau, 25 største sauebrukene, 197 v.f.sauer.	Landet	25 bruk	
	2005	2006	2007
Inntekter i alt	561787	588743	602402
- Kostnader i alt	413406	426756	432500
= Driftsoverskudd	148381	161987	169902
+ Leid arbeid	50229	52037	54900
- Jordbr. andel av gjeldsrenter	13289	14504	19245
- Jordbr. andel av kår	2196	2245	2257
= Vederl. arb. og egenkap.	183125	197275	203300
/ Antall årsverk	1,385	1,385	1,385
= Vederl. arb. og egenk. pr. årsverk	132185	142399	146748
+ Produktivitetsendringer	0	6600	13900
= Vederl. inkl. prod.endr.	132185	148999	160648

I tabellene som følger er nivå og utvikling på tilskuddsdelen av de totale inntektene på hvert referansebruk presentert. Tabell 27 og 28 viser sum tilskudd per bruk, mens tabell 29 og 30 viser det samme per årsverk. Det totale tilskuddsnivået er vist i den første kolonnen, dvs. for basisåret. For de senere årene er endringene vist.

Tabell 27. Endring i sum tilskudd, kroner per bruk

		Sum tilskudd 2005	Endring 2005-2006	Endring 2005-2007	Endring 2006-2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr, landet	320 217	2 044	14 298	12 255
2	Korn. 305 dekar korn, landet	121 304	5 020	7 214	2 194
3	Sau. 127 vinterfôra sauer, landet	221 152	6 247	13 607	7 359
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgreit., landet	382 675	4 772	15 041	10 269
5	Svin/korn.39 avlss.+310 daa korn, landet	203 821	6 896	16 275	9 379
6	Egg/pl.prod.4117 høn.+155 daa k. landet	169 213	2 679	5 378	2 699
7	Potet/korn. 80 daa p.+248 daa k., landet	97 974	3 852	5 474	1 622
8	Storfeslakt/ammeku.18 ammekyr, landet	228 145	1 891	15 624	13 734
9	Frukt/bær/sau. 40 daa fr.+13 vfs., landet	113 526	1 574	10 747	9 173
10	Fjørfe kjøtt/pl.prod. 66077 fj.slakt, landet	136 935	3 362	5 489	2 127

Tabell 28. Endring i sum tilskudd, kroner per bruk

		Sum tilskudd 2005	Endring 2005-2006	Endring 2005-2007	Endring 2006-2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	400 027	3 005	24 367	21 362
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	265 848	1 671	10 975	9 304
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	358 475	2 388	13 935	11 547
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	392 753	2 783	17 264	14 481
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr, Østl.fl.b.	320 659	231	13 678	13 447
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr, Østl.a.b	311 971	468	11 703	11 235
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr, Jæren	257 548	3 494	16 671	13 177
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr, A/R.a.b	318 637	3 543	15 830	12 286
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr, Vestl.	282 050	2 976	13 682	10 706
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr, Tr.lag	308 254	634	12 948	12 314
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr, Nord-N	407 360	3 551	14 973	11 422
22	Korn. <400 dekar korn (211), Østlandet	83 989	3 100	4 795	1 695
23	Korn. >400 dekar korn (556), Østlandet	211 861	9 154	12 917	3 763
24	Korn/svin. 278 daa+22 avlssvin, Tr.lag	176 877	3 571	10 153	6 582
25	Sau. 101 vinterfôra sauer, Vestlandet	173 255	6 276	12 528	6 251
26	Sau. 142 vinterfôra sauer, Nord-Norge	278 698	7 474	16 857	9 383
27	Sau (de 25 største). 197 vinterfôra sauer	304 745	7 809	17 044	9 235

Tabell 29. Endring i sum tilskudd, kroner per årsverk

		Sum tilskudd 2005	Endring 2005-2006	Endring 2005-2007	Endring 2006-2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr, landet	177 098	1 130	7 908	6 777
2	Korn. 305 dekar korn, landet	221 810	9 179	13 191	4 012
3	Sau. 127 vinterfôra sauer, landet	188 813	5 334	11 617	6 283
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgreit., landet	238 445	2 973	9 372	6 399
5	Svin/korn.39 avlss.+310 daa korn, landet	124 644	4 217	9 953	5 736
6	Egg/pl.prod.4117 høn.+155 daa k. landet	87 696	1 388	2 787	1 399
7	Potet/korn. 80 daa p.+248 daa k., landet	90 835	3 572	5 075	1 503
8	Storfeslakt/ammeku.18 ammekyr, landet	223 541	1 853	15 309	13 456
9	Frukt/bær/sau. 40 daa fr.+13 vfs., landet	73 416	1 018	6 950	5 932
10	Fjørtekjøtt/pl.prod. 66077 fj.slakt, landet	89 559	2 199	3 590	1 391

Tabell 30. Endring i sum tilskudd, kroner per årsverk

		Sum tilskudd 2005	Endring 2005-2006	Endring 2005-2007	Endring 2006-2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	222 037	1 668	13 525	11 857
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	165 818	1 042	6 845	5 803
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	183 565	1 223	7 136	5 913
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	181 976	1 289	7 999	6 710
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr, Østl.fl.b.	170 544	123	7 275	7 152
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr, Østl.a.b	176 182	264	6 609	6 345
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr, Jæren	131 446	1 783	8 509	6 725
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr, A/R.a.b	183 428	2 040	9 113	7 073
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr, Vestl.	170 505	1 799	8 271	6 472
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr, Tr.lag	164 468	338	6 908	6 570
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr, Nord-N	214 492	1 870	7 884	6 014
22	Korn. <400 dekar korn (211), Østlandet	198 666	7 332	11 342	4 009
23	Korn. >400 dekar korn (556), Østlandet	250 566	10 826	15 277	4 451
24	Korn/svin. 278 daa+22 avlssvin, Tr.lag	164 734	3 326	9 456	6 130
25	Sau. 101 vinterfôra sauer, Vestlandet	160 550	5 816	11 609	5 793
26	Sau. 142 vinterfôra sauer, Nord-Norge	235 008	6 303	14 214	7 912
27	Sau (de 25 største). 197 vinterfôra sauer	219 974	5 637	12 303	6 666

De to tabellene nedenfor viser antatt inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget for det enkelte referansebruk for årene 2005 - 2007.

Beregningen tar utgangspunkt i driftsoverskuddet på referansebrukene det enkelte år og reglene for beregning av jordbruksfradraget det enkelte år og er omregnet til verdi før skatt med skatteprosent 33 på alle bruk (jf. utredning nr. 1/2007 kapittel 1.7).

Tabell 31. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr/bruk

			2005	2006	2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	25 700	29 900	46 700
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	20 000	19 800	25 600
3	Sau. 127 vinterfôra sauer	Landet	19 600	20 300	27 300
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgeiter	Landet	25 700	29 900	43 000
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	25 700	29 900	59 300
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	25 700	29 900	59 300
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	25 700	26 600	36 500
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	20 300	19 700	26 900
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterfôra sauer	Landet	22 900	22 800	31 400
10	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 66077 fjørfeslakt	Landet	25 700	29 900	52 400

Tabell 32. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget. Kr/bruk

			2005	2006	2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	25 700	29 900	47 900
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	25 700	26 300	36 900
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	25 700	29 900	53 000
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	25 700	29 900	59 300
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	25 700	29 900	45 900
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets a. bygder	25 700	29 600	42 600
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog., Jæren	25 700	29 900	56 700
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	25 700	29 900	45 100
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	25 700	29 800	42 800
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	25 700	29 900	49 200
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	25 700	29 900	49 100
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	16 300	16 200	19 500
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	25 700	29 100	41 000
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssv.	Trøndelag	25 700	29 900	46 700
25	Sau. 101 vinterfôra sauer	Vestlandet	17 000	17 500	22 300
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Nord-Norge	22 400	23 100	32 100
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	24 000	25 000	35 500

I de to tabellene nedenfor er beregnet utslag av jordbruksfradraget på vederlag til arbeid og egenkapital vist per årsverk.

**Tabell 33. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget.
Kr/årsverk**

			2005	2006	2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	14 200	16 500	25 800
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	36 500	36 300	46 800
3	Sau. 127 vinterføra sauer	Landet	16 800	17 300	23 300
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgeiter	Landet	16 000	18 600	26 800
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	15 700	18 300	36 300
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	13 300	15 500	30 800
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	23 800	24 700	33 800
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	19 800	19 300	26 400
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterføra sauer	Landet	14 800	14 800	20 300
10	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 66077 fjørfeslakt	Landet	16 800	19 500	34 300

**Tabell 34. Beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget.
Kr/årsverk**

			2005	2006	2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	14 300	16 600	26 600
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	16 000	16 400	23 000
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	13 200	15 300	27 100
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	11 900	13 800	27 500
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	13 700	15 900	24 400
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets a. bygder	14 500	16 700	24 000
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog., Jæren	13 100	15 300	28 900
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	14 800	17 200	26 000
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	15 500	18 000	25 800
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	13 700	15 900	26 300
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	13 500	15 700	25 900
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	38 500	38 300	46 100
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	30 400	34 400	48 500
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssv.	Trøndelag	23 900	27 800	43 500
25	Sau. 101 vinterføra sauer	Vestlandet	15 800	16 200	20 700
26	Sau. 142 vinterføra sauer	Nord-Norge	18 900	19 500	27 100
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	17 300	18 100	25 600

Tabellene nedenfor viser det beregnede vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive beregnet utslag av jordbruksfradraget for de enkelte referansebruk.

Tabell 35. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive produktivitetssendringer

			2005	2006	2007
1	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Landet	187 400	188 100	200 800
2	Korn. 305 dekar korn	Landet	202 200	202 500	211 300
3	Sau. 127 vinterfôra sauer	Landet	123 300	137 000	153 500
4	Melkeproduksjon geit. 79 årsgelter	Landet	191 700	194 000	208 000
5	Svin og korn. 39 avlssvin + 310 dekar korn	Landet	268 600	242 100	289 200
6	Egg og planteprodukter. 4117 høner + 155 dekar korn	Landet	208 000	245 100	272 400
7	Poteter og korn. 80 dekar poteter + 248 dekar korn	Landet	226 300	228 900	238 800
8	Storfeslakt/ammeku. 18 ammekyr	Landet	133 900	132 100	154 400
9	Frukt/bær og sau. 40 dekar frukt + 13 vinterfôra sauer	Landet	150 500	158 300	176 400
10	Fjørfe kjøtt og planteprodukter. 66077 fjørfe slakt	Landet	227 500	236 600	237 400

Tabell 36. Vederlag til arbeid og egenkapital inklusive beregnet inntektsverdi før skatt av jordbruksfradraget, kroner per årsverk. Framregning inklusive produktivitetssendringer

			2005	2006	2007
11	Økologisk melk og storfeslakt. 22 årskyr	Landet	205 100	203 100	217 600
12	Melk og storfeslakt. <15 årskyr (12)	Landet	158 700	157 300	167 600
13	Melk og storfeslakt. >15 årskyr (21)	Landet	203 800	203 800	217 800
14	Melk (de 40 største brukene). 31 årskyr	Landet	229 000	227 800	242 200
15	Melk og storfeslakt. 20 årskyr	Østlandets flatbygder	192 500	190 200	201 100
16	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Østlandets a. bygder	172 900	172 300	184 200
17	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog., Jæren	207 000	208 500	223 800
18	Melk og storfeslakt. 18 årskyr	Agder/ Rog. a. bygder	186 200	186 500	196 000
19	Melk og storfeslakt. 15 årskyr	Vestlandet	178 300	179 900	191 100
20	Melk og storfeslakt. 17 årskyr	Trøndelag	196 700	197 100	212 200
21	Melk og storfeslakt. 16 årskyr	Nord-Norge	188 800	189 600	201 900
22	Korn. <400 dekar korn (211 dekar korn)	Østlandet	140 600	139 100	143 500
23	Korn. >400 dekar korn (556 dekar korn)	Østlandet	283 100	289 700	305 400
24	Korn og korn/svin. 278 daa + 22 avlssv.	Trøndelag	261 900	242 300	277 500
25	Sau. 101 vinterfôra sauer	Vestlandet	93 800	104 200	117 000
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Nord-Norge	171 200	188 900	211 800
27	Sau(de 25 største brukene). 197 v.f.sauer	Landet	149 500	167 100	186 300

Utslaget av jordbruksfradraget er ikke regnet inn i resultatene som er presentert ellers i denne utredningen.

9.2 Økologisk melkeproduksjon

I driftsgranskingsmaterialet for 2005 er det 16 Debio-godkjente melkeproduksjonsbruk, og en har funnet at dette grunnlaget er stort nok til å utarbeide et nytt referansebruk, referansebruk 11 med økologisk melk og storfeslakt, som inngår i årets referansebruksberegninger. Presentasjonen i tabell 37 nedenfor omfatter kun regnskapsåret 2005 (basisåret).

Årets driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon ligger i fylkene Østfold, Akershus, Hedmark, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Hordaland og Sør-Trøndelag. Av de 16 brukene ligger 14 bruk innenfor klynger for merpris for økologisk melk. Godkjente økoprodusenter med leveranseavtaler innenfor klynge får 60 øre pristillegg per liter. Etter regelverket kan det også inngås leveranseavtaler med enkeltprodusenter utenfor klyngene der dette er hensiktsmessig. Dessuten får økoprodusenter som ligger utenfor klynger men som ble godkjent i 2002 eller tidligere, et pristillegg på 30 øre per liter til og med 2006.

Referansebruk 11 har 21,5 årskyr, 29 andre storfe og bare et lite innslag av andre husdyr. Jordbruksarealet i alt er på 386 dekar, herav 243 dekar eng/beite og 39 dekar korn/oljefrø. Referansebruket leverer ca. 110 800 liter melk og 2 980 kg storfekjøtt. Oppnådd melkepris (uten tilskudd) er 4,10 kroner per liter, som er noe høyere enn for eksempel på referansebruk 1 med 3,54 kroner per liter. For ku- og storfekjøtt er oppnådd pris (uten tilskudd) henholdsvis 1,23 kroner høyere og 2,18 kroner lavere per kg enn på referansebruk 1. Faste kostnader er nesten 128 000 kroner høyere på referansebruk 11 enn på referansebruk 1. Blant disse kostnadspostene er leid arbeid om lag 38 000 kroner høyere, maskinleie vel 32 000 høyere, jordleie nesten 21 000 kroner høyere og posten administrasjon/andre faste kostnader nesten 13 000 kroner høyere på referansebruket 11 enn på referansebruk 1.

I tabell 37 nedenfor vises det økonomiske resultatet for gruppen av driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon, referansebruk 11, i regnskapsåret 2005 og de tilsvarende resultatene for referansebruk 1. Arbeidsforbruket på de økologiske melkeproduksjonsbrukene er i gjennomsnitt 3324 timer mens det er 3336 timer på referansebruk 1 med 16,9 årskyr (og til sammenligning 3603 timer på referansebruk 13 med 20,5 årskyr).

Tabell 37. Resultatregning for 16 driftsgranskingsbruk med økologisk melkeproduksjon og referansebruk 1, regnskapsåret 2005. Kroner

	Økologisk melkeproduksjon	Referansebruk 1
Antall årskyr	21,5	16,9
Jordbruksareal i alt, dekar	386	258
Sum inntekter før tilskudd	620 300	550 300
Pristilskudd	29 500	54 000
Produksjonsuavhengige tilskudd	370 500	266 200
+ Tilskudd i alt	400 000	320 200
= Inntekter i alt	1 020 300	870 500
Variable kostnader	224 200	249 900
Faste kostnader	405 100	277 600
Avskrivninger	121 100	83 000
- Kostnader i alt	750 400	610 500
= Driftsoverskudd	269 900	260 000
+ Leid arbeid	115 400	77 000
- Jordbrukets andel av gjeldsrenter	39 200	21 300
- Jordbrukets andel av kår	2 300	3 100
= Vederlag til arb. og egenkapital	343 800	312 600
/ Antall årsverk	1,802	1,808
= Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk	190 800	172 900

9.3 Samdrifter i melkeproduksjon

Samdrifter har tidligere ikke vært med i NILFs årlige driftsgranskinger i jord- og skogbruk. Fra og med regnskapsåret 2004 har samdrifter der bare den ene brukeren er aktiv, blitt tatt med i statistikken. Fra og med regnskapsåret 2005 er driftsgranskningene utvidet til også å omfatte en egen gruppe med samdriftsbruk med to deltakere der begge deltar aktivt i drifta.

For regnskapsåret 2005 er det samlet inn 27 skatteregnskap fra samdrifter med to deltakere. Dette materialet er brukt til å gjøre en analyse av driftsøkonomien i samdriftene i norsk melkeproduksjon. Resultater fra denne undersøkelsen er presentert i notatet «Samdrifter i melkeproduksjon 2005. Regelverk, organisering og regnskapsresultater», Notat 2007-3, NILF 2007.

Samdriftene i denne undersøkelsen er fra tre områder: (1) Oppland, (2) Sør-Vestlandet, og (3) Møre og Romsdal, Trøndelag og Nordland (kalt Midt-Norge). Skatteregnskapene for samdriftene er omarbeidet til driftsregnskap etter de samme prinsipper som blir brukt for de regnskapene som inngår i de ordinære driftsgranskningene for jord- og skogbruk. Utvalget av samdrifter er tilfeldig og basert på lister som er trukket fra tilskudsregisteret til Statens landbruksforvaltning. Alle samdriftene i materialet er organisert før 01.07.2004.

Resultatet fra alle samdriftene er presentert i tabellen under. Regnskapet for samdriften er slått sammen med regnskapet til hver av deltakerne i samdriften slik at tallene viser resultatet for hele virksomheten. All jordbruksvirksomhet på de aktuelle eiendommene inngår, slik at både samdriften og deltakernes egen jordbruksvirksomhet er tatt med. Resultatmålene blir da et gjennomsnitt for samdriften og deltakerne.

Samdriftene er sammenlignet med en gruppe store melkebruk i driftsgranskningene med mer enn 25 årskyr, det vil si bruk som har driftsformen produksjon av melk og storfeslakt. I tillegg er det tatt med en gruppe med gjennomsnittsbruket for melkeproduksjon i driftsgranskningene ganget med to.² Dette ville vært resultatet hvis samme mengde melk var produsert på to enkeltbruk. Det er lite av andre produksjoner i gruppene og størrelsen på produksjonen i gruppene er ganske lik. Det er noe forskjell i arealstørrelse og på størrelsen på kjøttproduksjonen mellom gruppene, men forskjellene er ikke større enn at gruppeinndelingen er et godt utgangspunkt for sammenligning av gruppene.

Noe som kjennetegner gruppen med samdrifter, er at de har større grovfôrareal og større kjøttproduksjon på storfe per årsku enn tilsvarende enkeltbruk i driftsgranskningene. Samdriftene ligger mellom små og store melkebruk når det gjelder arbeidsinnsatsen per årsku. Når det gjelder produktpriser er det små forskjeller mellom gruppene, men på melkeprisen ligger samdriftene og de store melkebrukene 12 øre over gjennomsnittsbruket. Noe av forklaringen på dette kan være at buskaper med jersey-kyr er med i disse to gruppene.

På inntektssiden utgjør produksjonstilskudd en større andel av produksjonsinntektene for samdriftene enn for andre store melkebruk, men lavere enn for gjennomsnittsbruket. Denne forskjellen skyldes i hovedsak driftstilskuddet for melk som for eldre samdrifter er mer gunstig enn for store enkeltbruk. Større areal og flere dyr fører også til høyere tilskudd. Noe av forskjellene i tilskudd skyldes også at samdriftene er jevnt fordelt i regionene, mens de store melkebrukene er mer konsentrert i soner uten distriktstilskudd.

Samdriftene har noe lavere kostnader til leid arbeid sammenlignet med de store enkeltbrukene, og mye lavere enn gjennomsnittsbruket. Dette skyldes at brukere i samdrift i mange tilfeller avløser hverandre eller arbeider i turnus slik at behovet for ekstern avløser blir mindre. Mange av samdriftene har investert i nybygg i forbindelse med etablering av

² Som nevnt innledningsvis ble det fra og med 2004 tatt med noen samdrifter med bare en aktiv deltaker i den vanlig driftsgranskningen. For 2005 utgjør dette 10 samdrifter. De fleste av disse inngår i sammenligningsgruppa store melkebruk. Det er således noen samdriftsbruk med i sammenligningsgruppa. Det er mulig at dette bidrar til å undervurdere forskjellen mellom samdrifter og andre melkebruk.

samdriften. Dette fører til at kostnadene til bygninger er noe høyere i samdriftene. Målt i faste kostnader per årsku er kostnadene høyest på gjennomsnittsbuket.

I gjennomsnitt er vederlag til arbeid og egenkapital høyest for samdriftene med kr 240 300 per årsverk. De store melkebrukene fikk et resultat på kr 216 000 per årsverk mens gjennomsnittsbuket oppnådde kr 172 900 per årsverk. Disse forskjellene skyldes tre hovedgrunner: arbeidsforbruk per årsku, tilskudd og ulik størrelse på kjøttproduksjonen. Arbeidsforbruket er mindre hos de store melkebruka enn på samdriftene. Dette er naturlig da de fleste av samdriftene har et opplegg med melkekyrner i ett fjøs og ungdyra i et annet. De får derfor ikke samme uttelling for stordriftsfordelene som de store melkebrukene har fått. Samdriftene har også noe større areal som igjen fører til høyere arbeidsforbruk.

De store melkebrukene har større verdi på driftsbygninger enn de to andre gruppene, noe som skyldes at fjøsene på disse brukene er nyere og dermed får en høyere verdi. Dette forsterkes av at historisk kost nyttes som verdsettingsprinsipp.

I analysen har en også vurdert den statistiske usikkerheten som knytter seg til gjennomsnittstallene. Målt per bedrift oppnådde samdriftene signifikant bedre økonomiske resultater enn andre melkebruk med samme melkemengde, kjøttinntekt og andre produksjonsinntekter fra jordbruket. Samdriftene hadde imidlertid signifikant større arbeidsforbruk. Det er derfor ingen sikker forskjell mellom samdriftene og andre like store melkebruk når det gjelder vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk og i lønnsveve per time.

Analysen viser at forskjellene mellom samdrifter og andre melkebruk er avhengig av hvilket resultatmål en ser på. Målt per bedrift kommer samdriftene best ut, men forskjellene er usikre når en tar hensyn til forskjeller i arbeidsforbruk. Samdriftenes lønnsomhet er avhengig av både reguleringer og effektivitet i produksjonen. Regelendringene fra 2004 til 2005 har bidratt til at lønnsomheten for nye samdrifter er svekket. Hvorvidt et utvidet utvalg for senere år vil kunne bekrefte positiv lønnsomhetseffekt av samdrift, er derfor et åpent spørsmål.

Tabell 38. Samdrifter i melkeproduksjonen sammenlignet med store og gjennomsnittlige melkebruk

Antall bruk		stk	Melkebruk	Samdrifter	Alle melke-
			> 25 årskyr		bruk * 2
			33	27	414
INNTEKTER					
Storfe	Melk	kr	681 448	699 875	707 732
	Kukjøtt	kr	87 886	108 583	108 614
	Annet storfekjøtt	kr	162 790	255 576	183 378
	Livdyr	kr	31 916	32 715	35 154
Husdyrprodukter i alt		kr	970 951	1 117 491	1 041 472
Planteprodukter i alt		kr	24 197	69 688	35 398
Arealtilskudd grovfôr		kr	24 677	54 391	66 028
Arealtilskudd korn		kr	6 548	8 926	5 432
Kulturlandskapstilskudd		kr	73 143	99 232	95 222
Produksjonstilskudd, husdyr		kr	112 875	129 017	146 306
Refusjon av avløserutgifter		kr	46 765	65 917	96 508
Drifts-, grunn- og distriktstilskudd		kr	122 433	210 931	218 772
Andre inntekter		kr	30 372	30 434	47 062
Bunnfradrag		kr	-6 167	-12 833	-11 232
Andre inntekter i alt		kr	410 648	586 013	664 098
Produksjonsinntekter i alt		kr	1 405 796	1 773 193	1 740 968

Tabell 38.forts. Samdrifter i melkeproduksjonen sammenlignet med store og gjennomsnittlige melkebruk

Antall bruk	stk	Melkebruk	Samdrifter	Alle melke-
		> 25 årskyr	27	bruk * 2
		33	27	414
KOSTNADER				
Såkorn, annet såfrø og planter	kr	13 583	9 272	11 254
Handelsgjødsel og kalk	kr	39 277	55 441	54 396
Kraftfôr	kr	239 394	279 850	277 568
Annet fôr inkl balanseendringer	kr	17 380	30 653	22 636
Konserveringsmidler	kr	9 398	12 886	14 086
Andre forbruksartikler	kr	36 392	45 040	45 988
Kjøp av dyr	kr	24 175	41 028	25 438
Diverse til husdyrhold	kr	35 365	49 304	48 366
Sum variable kostnader	kr	414 963	523 474	499 732
Leid arbeid	kr	105 675	95 988	153 782
Drivstoff	kr	27 738	31 371	33 028
Vedlikehold traktor, mask. og redsk.	kr	63 372	70 157	82 094
Vedlikehold driftsbygninger	kr	47 976	54 736	62 038
Vedlikehold jord, grøfter og vannanl.	kr	8 742	12 241	8 316
Maskinleie	kr	61 865	67 747	49 012
Jordleie	kr	21 793	30 543	14 308
Forsikringer	kr	25 411	34 676	36 692
Elektrisk kraft	kr	29 738	36 735	36 918
Administrasjon	kr	51 717	73 983	78 782
Faste kostnader i alt ekskl. avskrivninger	kr	444 029	508 177	554 970
- Avskrivninger i alt	kr	132 490	155 784	166 084
RESULTAT				
Driftsoverskudd	kr	414 315	585 758	519 994
Familiens arbeidsfortj. i jordbruket	kr	320 161	494 983	428 780
+ Leid arbeid	kr	105 675	95 988	153 962
= Lønnsevne i alt	kr	425 836	590 971	582 740
Lønnsevne per time	kr	105,04	121,94	87,34
Familiens arb.fortj. per årsverk	kr	179 881	220 468	151 320
Vederlag til alt arbeid og egenkapital	kr	474 585	631 228	625 136
Vederlag til alt arbeid og e.k. per årsverk	kr	215 982	240 299	172 868
Egenkapital %	%	46 %	55 %	57 %
PRISER				
Melk – ku	kr/ liter	3,66	3,66	3,54
Kukjøtt	kr/kg	29,47	28,99	28,78
Annet storfekjøtt	kr/kg	34,12	35,36	34,01
EIENDELER				
Eiendeler i jordbruket 31.12	kr	3 306 372	3 016 893	3 040 503
- herav varelager, inkl. slaktedyr	kr	211 260	307 365	183 984
- herav buskap avlsdyr	kr	344 713	360 461	361 868
- herav traktor, maskiner og redskaper	kr	469 218	541 476	556 953
- herav driftsbygninger	kr	1 530 488	1 304 299	1 239 150

9.4 Sammenligning av resultatene i referansebruks-systemet med resultatene fra normaliserte regnskaper

I dette kapitlet er det foretatt en sammenligning av resultatene i referansebruksberegningene inkludert produktivitetsendringer med resultatene fra totalkalkylens normaliserte regnskaper. Resultatene fra referansebrukene er beregninger utført på bruksnivå, mens totalkalkylens normaliserte regnskaper er et sektorregnskap med aggregerte tall for hele det norske jordbruket fordelt ut på totalt antall årsverk. På en del områder vil det derfor være ulike beregningsprinsipper som er lagt til grunn i de to systemene. Totalkalkylen vil i større grad fange opp strukturelle endringer i jordbruket og utvalget av referansebruk er ikke representativt for totaljordbruket.

Noen flere årsaker til ulik utvikling i vederlaget til arbeid og egenkapital per årsverk fra 2005 til 2006 og fra 2006 til 2007 mellom de to beregningssystemene er forsøkt forklart nedenfor.

Til sammenligningen har en beregnet et grovt gjennomsnitt av vederlaget til arbeid og egenkapital på referansebrukene i 2005. Dette er gjort ved å ta resultatet fra de første 10 referansebrukene og vekte dem etter antall driftsgranskingsbruk som inngår og antall årsverk. Tabellen under viser at inntektsnivået da er ca. 26 800 kroner per årsverk høyere i referansebruksberegningene. For framregningsårene har en vist hvilket intervall utviklingen av vederlaget per årsverk varierer innenfor på enkeltbruksnivå (produktivitetendringer inkludert).

Normaliserte regnskaper og beregnet referansebruksinntekt inkludert produktivitetsendringer viser følgende utvikling med hensyn til resultat og årlig endring i vederlaget til arbeid og egenkapital i kroner per årsverk.

Tabell 39. Vederlag til arbeid og egenkapital i kroner per årsverk³

	Normaliserte regnskaper		Referansebruksberegningene inkl. produktivitetsendringer	
	Kr/årsv	Endring	Kr/årsv	Intervall for endring
2005	144 000		170 800	
2006	144 100	+ 100		fra minus 29 100 til pluss 34 900
2007	151 700	+ 7 600		fra minus 13 900 til pluss 29 100

Tabellen viser at inntektsutviklingen er noe forskjellig i de to beregningssystemene og at inntektsutviklingen dessuten varierer betydelig mellom ulike referansebruk.

Sammenlignet med utviklingen av et grovt gjennomsnitt av referansebrukene inkludert produktivitetsendringer, men med samme vektning i framregningsårene, finner vi at referansebrukene har en gjennomsnittlig inntektsnedgang per årsverk fra 2005 til 2006 mens det er økning i normaliserte regnskaper. Differansen i inntektsutviklingen er omtrent 600 kroner mellom de to beregningssystemene. Fra 2006 til 2007 er det økning både i referansebruksberegningene og i normaliserte regnskaper. Differansen i inntektsutviklingen er omtrent 1 800 kroner, med størst økning i normaliserte regnskaper. Ser en på nivået ligger altså referansebrukene 26 800 kroner over normaliserte regnskaper i 2005, mens de i 2007 ligger om lag 24 400 kroner over normaliserte regnskaper.

Noen forskjeller som kan bidra til å forklare litt nærmere både ulik utvikling og ulikt nivå er:

³ Jordbruksfradrag ved skatteligningen er ikke regnet inn

- Kapitalslitet bygger på prinsippet om historisk kost i driftsgranskingene og prisnivåjustering i normaliserte regnskaper. Dette gir lavere kapitalslit i driftsgranskingene (og referansebrukene) enn i normaliserte regnskaper.
- Forskjell i utviklingen i nominell rente og realrente fra 2005 til 2006. «Effekt av finansiering» (prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen) reduserer realrentekostnaden i normaliserte regnskaper. I årets beregning gir dette minimalt utslag i å forklare forskjellig utvikling i vederlag per årsverk fra 2005 til 2006 i de to beregningssystemene. Fra 2006 til 2007 gir dette et positivt bidrag til utviklingen på 400 kroner i normaliserte regnskaper. I referansebruksberegningene beregnes kapitalslitet etter historiske investeringskostnader slik at det ikke blir noen prisstigningsgevinst.
- Produktivitetsvekst er regnet på ulik måte i de to beregningssystemene. I normaliserte regnskaper betyr nedgangen i samlet antall årsverk i jordbruket en økning i vederlaget på om lag 6 000 kroner per årsverk fra 2005 til 2006 og om lag 6 000 kroner per årsverk fra 2006 til 2007. Gjennomsnittlig produktivitetsøkning på referansebrukene er om lag 3 900 kroner fra 2005 til 2006 og om lag 8 000 kroner fra 2006 til 2007. (Produktivitetsberegningene til referansebruksberegningene er beskrevet i kapittel 5.) Totalkalkylen fanger umiddelbart opp strukturelle endringer i jordbruket slik som nedgang i arbeidsforbruk, mens måten produktivitetsberegningene gjøres på for referansebrukene gjør at skift i utviklingstrender først blir fanget opp etter flere år.
- Alle jordbrukets produksjoner inngår i totalkalkylens normaliserte regnskaper, men en del av disse inngår ikke i referansebrukene. Dette er blant annet pelsdyr, grønnsaker og blomster. Disse produksjonene kan ha et annet nivå og en annen utvikling for vederlag til arbeid og egenkapital enn øvrige produksjoner.
- Referansebrukene har med enkelte poster som ikke inngår i normaliserte regnskaper slik som jordleie.
- Normaliserte regnskaper har med poster som ikke inngår i referansebrukene. Tidligpensjonsordning er en slik post som bidrar til et høyere nivå i normaliserte regnskaper med til sammen 2 000 kroner per årsverk.
- Beregningssystemene har forskjellig prinsipp for føring av tilskudd. I referansebruksberegningene framregnes tilskudd med vedtatte satser, mens i normaliserte regnskaper er det bevilgningene (budsjettert beløp) som regnes inn for budsjettåret 2007.